

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 5 (538) година XLII

6 юни 2024 година

20 ГОДИНИ

Философско-исторически факултет

На стр. 4

Честването на 24 май
в Пловдивския университет

На стр. 3

Тържествените промоции на
абсолвентите в четири факултета
на Пловдивския университет

На стр. 12

Докторантски дебюти

На стр. 23

Момент от тържествената церемония по удостояването на проф. Кольо Коев с почетното звание „доктор хонорис кауза на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, с която започна честването на 20-годишнината от създаването на Философско-историческия факултет

Стр. 28

Четирима велики спортисти се включиха
в Деня на спорта в Пловдивския университет

В Броя ще прочетете още:

- ▶ Концептуализации на времевата перспектива в жизнения цикъл
- ▶ Очи в очи с възрожденската книжнина
- ▶ Приключи най-успешният до момента сезон на Start-up Academy
- ▶ Десетата национална универсиада донесе много успехи за спортистите на университета

- ▶ „Книгите, животът и светът“ бе мотото на поредната национална филологическа научна конференция
- ▶ Историческият куиз събра в университета ученици от пловдивските гимназии
- ▶ Изложба търси паралели между символиката на традиционната българска шевица и китайската йероглифика

Тържествено слово по случай 24 май – Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност

Гл. ас. д-р Здравко ДЕЧЕВ

Убеден съм, че с мярата на днешния ден трябва да посрещаме всички дни занаяпред. Днес отново ще сипомним, че за да бъдем себе си, сме преди всичко словесни. Мисълта и грижата за нашето четмо и писмо днес – повече от всякога – е възможност да бъдем заедно, да бъдем сплътени. Всяко различие помежду ни се обезсмисля, ако само си припомним, че сме „деца на книгата и внуци на писмеността“¹. Да бъдем заедно *заради* и *чрез* словото, е предопределение. Нашият общ дом всъщност е не по-голям от страница. И тази страница вече се проектира навсякъде в пространството – чрез улични панели, мобилни или стационарни дисплеи, чрез слайдове и прочие технологични хрумвания, възпроизвеждащи лист хартия. Страницата вече е екран, отрязък пространство, върху чиято твърд някога предците ни са дълбали своите резки и черти, ваяли са буквите – отражения на възприятието, на действието, на мисълта и идеята. Страницата, независимо от материя и формат, е изначалната среда на взаимността ни. И днес с шепи букви разреждаме празнотата на белия лист и всяко знание остава вовеки. Писаното слово дава право на глас на всеки просветен ум. С нашето *а, б* следваме пътя на философските прозрения и на историческите правдини, търсим социално-икономическите измерения на човешкото, разкриваме палитрата от биоразнообразие. Възможно ли е да чуваме гласа на точните науки без езика, който владеем всички! Щяхме ли да отстояваме държавност и да формираме юрисдикция без силата на писаното слово? Можеше ли без писменост педагогиката да сбира разпилените думи на познанието?

Словото – ръководно или огласено – е основание за всичко!

Написаното спои осезаемото и мнимото, възможното и хипотетичното в живота ни. Улови интонациите на радостите и скърбите ни.

(О)писаното накрая ни отведе и в неизбродимия лабиринт на света – виртуална мрежа, за да ни напомни, че целостта на битието ни тук и сега се удържа от словото. От нашето слово. Заблуда е, че големите събития в историята са се случвали и се случват посредством сечивата, оръжията или високите технологии. Някога хан Борис е поставил словото пред мечи въпреки укорите на приближените си, че трябва да спечели поне една война. Дръзко и непоколебимо ханът Борис не е спазил традициите на войнствашите племена. Било е вече време родното да се утвърждава не само със сила, но и с дух. Националното ни кръщение не е на бойното поле, а в храма. Вярата, че Бог „разбира българският език“ („Паисий“ – Иван Вазов), ще се превърне в същинската ни религия! В изповядването ѝ средновековният книжовник е снизявал себе си, подчертавал е греховността и тленността на своята пишеща ръка, защото всеки звук бил божие дихание, всяка буква – божий знак, всяка страница – схватка с преходността. Дори обикновените наши деяния били свещенодействия – и никой не седял на масата, без да покани молитвено Бога, и никой не забравял, че всеки жест, дума или помисъл не остават скрити. Във всяко действие предците ни трябвало да бъдат угодни на Бога. В приписка към Битолския

Гл. ас. д-р Здравко ДЕЧЕВ

триод от 12. век четем: „Аз, грешният Георги, ... тук пишех, тук ядах, ... поменувайте ме, братя мои...!“. В измеренията на това битиране има едновременно простота и святост. Написаното се оказва редом до хляба. Тази приравненост превръща тленното и нетленното в равноценни. Знаем – храната за духа не е по-малко важна от храната за тялото! Ала във високотехнологичния днешен свят духът на онова старовремско написано слово е реликва, която почитаме като достойствие на друго време и други хора, без да съзнаваме, че тя винаги е неизменно наша, присъща ни. Поради това необяснимо за съвременността е упорството на онзи Вазов герой, който благоговее пред изписването на една буква – йотата – и гневно отправя анатема срещу осмелилия се да посегне на нея. Та нали – убеден е героят –

йотата, тя ни е вярата! Вярата, възпалена с ръководен жест. Вярата, която ни напомня, че за да браним онова, към което сме особено ревностни, трябва непрекъснато да го съзидаваме. В съзидаването на всяка буква освен грижовност има единение, има и спасение. Единение не само защото няма безсловесни люде, па макар някои да не похващат често книгата в ръка. Всички ние сме приютили словото в тишината на тялото като отекаваща молитва в храм и дори с мъчанието си съзидаваме духовното пространство, към което ни отправя дързостта на владетеля покръстител, вдъхновението на Солунските братя и упованието на техните сподвижници и последователи.

Било е време, когато вярата е спасение, а не ритуалност, думите били гласът на провидението, а не ежедневност, една книга била ценна, защото е първа и единствена, усилено препредавана буква по буква. По изтънялата нишка на това време столетия наред чрез думи се вплитат съдбите ни – признати и споделени, неразбрани и спотаени. Но знаем, че има време за всичко и място за всички. И най-важното – има ни чрез словото! – и думи за нас винаги ще се намерят, винаги ще се оставят, дори и когато не ги виждаме и чуваме. Затова светостта на нашето *а, б* не бива да се обяснява. Тя е вяра без основание. Тъй както предците ни са вярвали в Бога и са приемали словото за единствено възможния път към Него. „Самите народи – обобщава възрожденецът Васил Друмев – ... зеха да считат за своя отличителна национална черта не произхождение, не... нравите и обичаите..., ами най-много вярата, и да гледат на сичките други народности от същата вяра, като на своя народност. Тъй, във времето на кръстоносците,... виждаме ... само християни.“² Родината била там, където е вярата. Ала нали вяра и слово били равноценни и равнозначни?! Затова в държавата на султаните „със записването на всяка една народна песен по покрайнините на нашето отечество се присъединявала една нова област.“³ Събирането и записването на народното слово не просто откроявали своето/родното, а го пресътворявали. Колко ценно е не само написаното, но и записаното българско слово, ни разкрива привидно наивното Петко-Славейково откровение какво носи в торбицата си: „...освен малко селски хляб и сол, две глави червен лук и.... един тетрад със записки на избрани думи...“⁴. За да превърнем словото в език на поезията например, първо трябва да го осъзнаем като ценност и – подобно на Славейков – да го трупаме и опазим в умствената си торбичка, за да може да го премисляме и превърнем в откровения на изкуството или на науката! Ще рече – не е ли това най-елементарната проява на авторство: да избираш думи, да ги пазиш първо за себе си, да ги редиш по важност... Аз пък съм

¹ Сер, Мишел. Палечка. София: Сонм, 2021, с. 36.

² Друмев, В. Животописание. Значение на животописите. – В: Съчинения в два тома. Т. II. С., 1968.

³ Москов, М. История на българската литература. Търново, 1895, с. 5.

⁴ Славейков, П. Р. Български притчи (История на събирането им). – В: Български притчи или пословици и характерни думи, събрани от П. Р. Славейкова. Част първа (А – Н). Пловдив: Дружествена печатница „Единство“, 1889/90, с. IV.

Честването на 24 май в Пловдивския университет

Елка ПЕТРОВА

Погледнато през призмата на времето, палитрата на всяко ежедневие е просто вяла страница в безкрайната му история, а ние сме тривиални тленни творци, копнеещи да променят и извезат редовете му. Умеем да улавяме непокорността на секундите и да ги подреждаме в съвършени резки върху циферблата, да подчиняваме на графичите си ритъма на часовника и наивно вярваме, че контролираме съдбата със създаването на прецизни планове за неизмеримото бъдеще. Унесени от стремежа си да надцакаме живота, да заличим ограниченията и да се пренесем във възхитително скицираната перспектива, сме усвоили до перфекционизъм изкуството на забравата. Безпристрастно заличаваме следата за всички онези детайли от овехтелите абзаци на миналото, които сме преценили, че не отговарят на съвременните ни разбирания.

Започваме с вещите от заобикалящата ни действителност, чийто срок на годност според нас е изтекъл – изоставяме архитектурни сгради, прекрояваме улици, закриваме читалища, заключваме маловажни училища или изхвърляме някогашни книги, крадящи място в библиотеките ни, защото лексиката им ни се струва неразбираема или бърза прекалено много, за да потърсим поуците в тях.

На фона на тази леко мрачна картина, разчупващ сивотата на реалността, се открии поредният цветен вълнуващ празник на словото в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Празничното честване на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност се състоя сутринта на 24 май 2024 година пред Ректората на университета. Гостите на събитието бяха поздравени със завладяваща реч от проф. д-р Румен Младенов – ректор на Пловдивския университет, както и от председателя на Студентския съвет – Виктория Палигорова, а традиционното празнично слово беше написано от гл. ас. д-р Здравко Дечев. Студентите Борислав Маджаров (1. курс, специалност „Музика“, от класа по пеене на д-р Станка Даутовска) и Славчо Кехайов (4. курс, специалност „Музика“, от класа по гайда на Георги Найденов) докоснаха сърцата на

Във времето на забравата нека не забравяме да си припомним.

М.П.

публиката с изпълнението си на две познати на всички родопски песни „Излез е Дельо хайдутин“ и „Събрали са се, събрали“. Водени от идеята да не останем изгубени в способността си да забравяме, да преобразим рутината и следващи копнежа да се припомним любимите на много поколения български стихотворения, подготвихме интересна и забавна игра, в която се включиха деца, студенти и преподаватели. Благодарение на Студентския съвет и на дарителите – мечтателите, вярващи във възможността да бъде пречупена и променена действителността, всички присъстващи получиха подаръци и разнообразни сладки изненади. В рамките на празника от Тильо Тилев – главния редактор на вестника на Пловдивския университет, бяха връчени наградите на младите творци от традиционния литературен конкурс. В знак на уважение и почит към миналото и писмеността бяха поставени венци на паметника на Паисий Хилендарски. Празникът завърши с много усмивки, снимки и изненадата на Филологическия факултет – коктейл, на който всички присъстващи да имат възможността да се срещнат и да общуват в чест на деня на думите.

И докато ги има човечите, които помнят и празнуват значимостта на словото, няма да загубим ценностите, културата и себе си в света на забравата...

➔ От стр. 2

Тържествено слово...

усъмнен, че цялата тази работа

би могла да се случи, ако не вярваш на думите. И си мисля, че тази вяра не би била постижима без достъпен писмен език. Противното би поставило на изпитание цялата мисия на покръстването и би създавало една формална общност от вярващи. Неслучайно и възрожденското време утвърждава създаването на книги не просто като патент за писмена култура, като наличие на готово слово, но и като душеспасително, като прилежание първо към Всеблагия, а после към себе си и другите, и не на последно място – като потребност за нравствено здраве. Даже PROVIDENIETO – били убедени възрожденците – се променя в зависимост от вярата в силата на думите в молитвата. Толкова взаимносвързани били възрожденският човек и словото, че езикът се усъвършенствал, като се просвещавал народът, ако обаче човекът изпадал, то и езикът му изгубвал достойнството си. Съзнание, пред което днес можем да се чувстваме и посрамени, и някак безсловесни! Поради това се питам колко думи са нужни, за да култивираме чувството на

благодарност за онова, което все по-често лениво приемаме за даденост и все по-малко му

вярваме. Колко безсилни могат да са празничните слова, когато ни отправят към времената на пророци и първотворци?

Наследеното, което почитаме днес, надхвърля възможната стойност на всяко говорене, но и се нуждае от него, за да ни напомня, че имаме всяка благодат – тъй както буквите и знанието – само тогава, докато я поставяме над себе си! И докато създаваме това, нечия крехка десница уверено изписва първата си буква върху белия лист...

Не в празничното суетене е духът на днешния ден, а в това, че първосъздателите на славянските писмена винаги ще предстоят. Колко безкрайни сме всъщност, щом вече сме подвластни на буквите – на онова, което пребъдва. И как жалки можем да бъдем, ако се уповаваме на друга вяра.

Да е просветлено и умножено Словото ни, дами и господа, и макар буквите му да се побират в шепи, не по-голяма от сърце, нека То да тупти за всички!

Философско-историческият факултет чества 20-годишнината от своето създаване

Доц. д-р Русалена ПЕНДЖЕКОВА-ХРИСТЕВА

С поредица от събития в периода 15 – 17 май 2024 г. Философско-историческият факултет отбелязва своята 20-годишнина.

Факултетът е сред най-младите в структурата на Пловдивския университет. Неговото начало е поставено с *Постановление № 98 от 17 май 2004 г. за откриване на Философско-исторически факултет в структурата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“*, подписано от тогавашния министър-председател Симеон Сакскобурготски и обнародвано в брой 44 на „Държавен вестник“ от 25 май 2004 г. *Постановлението гласи: МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ: Член единствен. Открива Философско-исторически факултет в структурата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за подготовка на студенти по специалности от професионални направления „История и археология“ и „Философия“.*

Разбира се, това е част от институционализираната памет за факултета, чиято предистория и история са белязани както от официалните административни документи, така и от инициативите на неговите вдъхновители и създатели, които присъстваха и в празничните слова. По-важното е обаче, че днес Философско-историческият факултет е не просто административна единица в структурата на университета, а е сакрално пространство на духа, обединяващо представителите на шест катедри: *Етнология; История и археология; Приложна и институционална социология; Социология и науки за човека; Теология и Философия.* Именно тази пъстра мозайка от различни научни направления във факултета му придава особено творческо очарование, персонализирано чрез неговите преподаватели, служители и студенти.

Затова и празничният календар на Философско-историческия факултет бе изпъстрен с множество инициативи и събития, чиято кулминация беше в периода 15 – 17 май 2024 г.

Първият ден от честванията резонно бе ознаменуван с две събития от особена важност, които протекоха в 6. аудитория на университета. Първото от тях бе свързано с церемонията по удостояване с почетното звание *доктор хонорис кауза на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“* на проф. д.с.н. Кольо Коев за приноса и заслугите му в утвърждаването, развитието и престижа на социологическата наука не само у нас, но и в чужбина.

Тържествената церемония по връчване на почетното звание бе последвана от официалното откриване на Научната конференция с международно участие *Хуманитарното и социалното познание – разкази и хоризонти.*

С вълнение и емоционални слова, отнасящи се до съграждането и пътя на факултета към настоящето му, се обърна към всички присъстващи деканът на Философско-историческия факултет доц. д-р Стойка Пенкова (публикуваме словото отделно).

Поздравление от името на академичното ръководство и лично от свое име по повод на годишнината отправи ректорът на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов. Той отбеляза: *Само за две десетилетия факултетът успя да се превърне в място за успешно професионално обучение и социализация на младите хора, предаване на научно-културни, исторически и духовни традиции и създаване на модели на публично гражданско поведение.* В заключение пожела на всички да бъдат здрави, вдъхновени и устремени към нови хоризонти и успешна работа на научната конференция.

Поздравителни думи произнесе и бившият декан на Философско-историческия факултет доц. д-р Красимира Кръстанова, която

Ректорът проф. Румен Младенов връчва почетния диплом на новобизирания почетен доктор проф. Кольо Коев

Поглед към 6. аудитория

направи кратка ретроспекция на важни идеи, събития и личности, допринесли за основаването и развитието на факултета (публикуваме словото отделно).

Официални приветствия отправиха и деканите на други факултетите: доц. д-р Маргарита Русева (Факултет по икономически и социални науки), проф. д.ф.н. Константин Куцаров (Филологически факултет), проф. д-р Владимир Ангелова (Педагогически факултет), проф. д-р Велизар Гочев (Биологически факултет) и проф. д-р Илиян Иванов (Химически факултет). Специално за събитието своите

благопожелания поднесе председателят на Държавна агенция „Архиви“ доц. д-р Михаил Груев. Бяха получени поздравителни адреси от множество институции, декани на факултети, директори на филиали, колеги и приятели на Философско-историческия факултет и др.

Честването продължи с тържествена вечеря, която събра официалните гости, участниците в конференцията, настоящите и бившите преподаватели и служители от факултета. Ръководството на Философско-историческия факултет връчи благодарствени грамоти на всички онези, допринесли за утвърждаването на авторитета и престижа на факултета. Милият жест предизвика тяхното трогателно вълнение с думи на радост и споделени общи истории и преживявания.

В следващите два дни – 16 и 17 май 2024 г. – протече интензивната работа на международната научна конференция *Хуманитарното и социалното познание – разкази и хоризонти*, организирана в пет тематични панела: *Философия, социология и науки за човека; Културно наследство и антропология; История и археология; Приложна и институционална социология; Теология.* Респектиращ бе броят на участниците от чужбина и България, които представиха научни доклади, посветени на актуални проблеми, характерни за съответното дисциплинарно поле, и обсъдиха в дискусиите бъдещи посоки за взаимодействие.

Отбелязването на 20-годишнината на Философско-историческия факултет се превърна в събитие, на което си дадохме среща красотата на спомените, общите споделени моменти и очарованието на очакването за бъдното. Защото вярваме, че именно в символиката и духа на Философско-историческия факултет чрез мъдростта на прозряното познание съгъстената интелектуална енергия ще бъде транслирана през времето и пространството чрез паметта в името на общественото, човешкото и божественото ни битие.

На многая лета!

Научните приноси на проф. д.с.н. Кольо Коев – новият почетен доктор на Пловдивския университет

Уважаеми дами и господа,

За мен е чест да представя пред вас един човек, посветил живота си на науката, един истински учен във всички смисли на тази дума.

Проф. д.с.н. Кольо Коев е едно от най-знаковите имена не само на социологическата, но и изобщо на хуманитарната мисъл у нас. Той е фигура, която е широко призната и високо ценена в страната ни, но и извън нейните граници, а неговото дело е допринесло през годините и продължава да допринася за високия престиж на българската наука в чужбина. В своя изследователски и преподавателски път проф. Коев е в основата на въвеждането на имена, на теми и проблеми в сферата на науките за духа, на задълбочаването и развиването на аспекти на социологията както у нас, така и в световен мащаб.

Той е дългогодишен университетски преподавател. Член е на Българската социологическа асоциация, Международния академичен съвет към Центъра за академични изследвания – София, Германското дружество за феноменологични изследвания, Международния консултативен съвет на *Interntaional Sociology* (1992 – 1998), Научния съвет на Института по социология при БАН (1991 – 2010), където е бил ръководител на секция „Социология на религиите и всекидневния живот“.

Още от 80-те и 90-те години на миналия век проф. Кольо Коев разгръща мощен проект за неklasическа феноменологическа социология въз основа на работите на Алфред Шютц (когото проф. Коев въвежда в България с изданията *Чужденецът* (ЛИК, 1999) и *Смисловото изграждане на социалния свят* (Критика и хуманизъм, 2010) и на базата на късния Хусерл (свидетелство за което е и неотдавнашното издание в негово съставителство „Светът, който живеем: граници и хоризонти“ на ИК „Критика и Хуманизъм“, както и предстоящ следващ том с текстове на Едмунд Хусерл). Това са томовете, които той подготвя и които са неограничени в областта на висшето образование по социология, философия, културология. Част от този проект е и тематиката на всекидневното, на „света, който живеем“, ако се позволам на цитираното току-що заглавие – тема, която съпътства научната работа на проф. Коев от най-ранните му текстове върху Шютц до най-скорошните му разработки върху етнометодологията.

Благодарение на проф. Кольо Коев през 1992 г. в България за пръв път излизат непубликувани писма и новооткрити ръкописи на Георг Зимел (поместени в извънреден брой на сп. *Critique & Humanism*, Special issue, 1992, „Georg Simmel. Philosophie der Kunst; Geschichte der philosophie“).

През втората половина на деветдесетте години и началото на новия век с иновативния си прочит на класика на социологията Макс Вебер проф. Коев се оказва начело на едно глобално „завръщане към Вебер“. Това „завръщане“ у нас е означавано с няколко тома, съдържащи ключови текстове на Макс Вебер в съставителство на проф. Кольо Коев (ще спомена само изданията от последните години в ИК „Критика и Хуманизъм“).

Монографиите му върху феноменологията, Вебер, Хайдегер и етнометодологията задават най-висок стандарт за научно изследване и писане, като още с публикуването си влизат в конспектите не само по социология, но и по много други научни дисциплини, като започват активно да се преподават в научната ни общност.

Важна страна в богатата му научна дейност заемат и два допълнителни факта. В продължение на 25 години проф. Коев е главен редактор на водещото социологическо списание *Социологически проблеми*, което той прави международно забележимо и в което първи публикации имат повечето от водещите имена на социологията в глобален план. На второ място, той е един от най-важните преводачи на научна литература (оценка за този принос е наградата му от Съюза на преводачите в България за превода на *Фигури на културата, фигури на властта* от М. Вебер, получена през 2018 г.). Неговите преводи на споменатите Шютц, Вебер и Хусерл, но

Доц. д-р Нина Николова

също и на Бенямин, Шумпетер, Даниел Бел, Джон Ролс, Тофлър, Тимъти Снайдер и много други, както и работата му като научен редактор не просто представят на български тези автори, но и въвеждат цели групи от понятия, като по този начин допринасят за изграждането на самия език на науките за духа у нас – най-пресен пример са нововъведенията му в превода на български език на основни понятия при Хусерл.

Най-сетне, дългогодишната преподавателска дейност на проф. Коев, вкл. в Пловдивския университет, му спечелва име на един от най-обичаните преподаватели сред студентите.

Уважаеми дами и господа,

Искам тук да поставя изричен акцент и той е върху приноса на проф. Кольо Коев за учредяването, изграждането и утвърждаването през годините на специалността „Социология“ в Пловдивския университет, но и нещо много повече – за създаването на една емблема – на т.нар. „пловдивска социология“, и този принос няма как да бъде надценен. Защото пловдивската социология, включително и заради Кольо Коев, не е просто различен образователен проект, тя е иновативен начин за правене на социология.

А сега ще си позволя една добавка в рубриката „Нещо лично“ (за да пропукаме малко рамката на тази церемониалност). Познавам Кольо Коев от много години и през цялото това време той се е превъплъщавал в няколко различни роли за мен: на преподавател, на учител, на колега и най-искрено вярвам в това – на приятел.

А сега ще си позволя една добавка в рубриката „Нещо лично“ (за да пропукаме малко рамката на тази церемониалност).

Познавам Кольо Коев от много години и през цялото това време той се е превъплъщавал в няколко различни роли за мен: на преподавател, на учител, на колега и най-искрено вярвам в това – на приятел.

1. Кольо Коев като мой преподавател... (нека да ви разкажа):

Годината е... (всъщност май предпочитам да я премълча).

Мястото: сградата на Биологическия факултет на Софийския университет (защото за нас, социолозите, нямаше аудитории в Ректората).

Дисциплината: История на социологията.

Занятието: упражнения.

Денят: четвъртък.

А часът: (обръщам внимание, дами и господа): 7 (сутринта).

И ас. Кольо Коев прави проверка и пише отсъствия – ако могат, нека младите ни колеги да си го представят това. И на този фон: Вебер, Хусерл, Шютц...

2. Кольо Коев като мой учител. Тук няма много за приказване,

освен че има огромна разлика между фигурата на преподавател и тази на учител: преподаватели – много, но учителите ги помним. Защото те са именно за нас, те са наше огледало.

3. Кольо Коев като мой колега. Тук ще кажа две неща. Когато ви разказвах за ас. Кольо Коев от студентските ми години, разбира се, се шегувах. Но в този анекдот се съдържа и нещо важно и сериозно. Това е дисциплинираността на Кольо Коев, а тя, уверявам ви, е пословична. На второ място, може би никак не е случайно, че проф. Коев се занимава с автори и парадигми, в които централни понятия са интерсубективността и разбирането. С Кольо Коев като колега – дали на катедрен съвет, или на чаша бира, винаги обсъжданията ни се отличават с разбиране и задълбоченост. На такъв човек просто можем да разчитам.

4. Кольо Коев като приятел. Преди време имах възможността да кажа какво означава за мен да мина на „ти“ с Кольо Коев. Сега само ще добавя, че приятелството ми с проф. Коев е специално, то е ауратично приятелство, защото пази в себе си дистанцията като следа от другите му превъплъщения (на мой преподавател, учител и колега). Такова приятелство не ти позволява да се отпуснеш и да се успокояваш, в него не можеш да бъдеш по пантофи. Но именно защото е такова, го ценя особено високо.

За всичко това благодаря на Кольо Коев.

А на вас благодаря за вниманието.

Доц. д-р Нина НИКОЛОВА
ръководител на катедра „Социология и науки за човека“

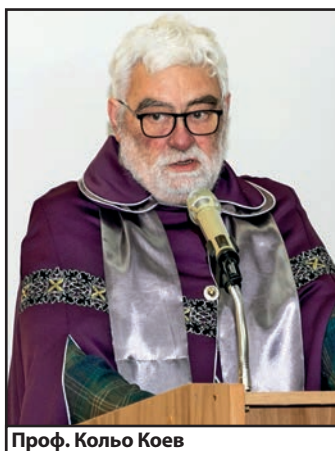
Проф. д.с.н. Кольо КОЕВ

Към критическа социология

Академично слово по повод на присъждането на званието

Уважаеми представители на ректорското и факултетно-то ръководство, колеги, гости и приятели,

Благодаря за хубавите думи по мой адрес. Нямам представа какво и колко от споменатото като мое дело е допринесло за качеството на пловдивската социология. Но това, което е несъмнено, е, че от 40-те години занимания със социология повече от половината съм посветил на преподаването ѝ в Пловдивския университет. А това ще рече, ако трябва да конкретизирам, че през това време съм бил един от хората, ангажирани с институционализирането на тази специалност в Пловдивския университет и с по-нататъшното ѝ утвърждаване и развитие.

Проф. Кольо Коев

За мен, а предполагам и за останалите участници в учредяването на проекта, който години след това ще се нарича (от едни одобрително, от други пренебрежително, макар и понякога с нотка на завист) „пловдивска социология“, беше истинско предизвикателство да дадем публичен – и траен – образ на една визия за наука, която оживяваше нашите разговори, но дълго време ни изглеждаше по-скоро далечен и непостижим хоризонт.

Историята на социологията в Пловдивския университет е добре документирана и солидно аргументирана като теоретичен профил в прекрасни публикации от най-изявените си protagonисти Деян Деянов, Светлана Събева, Иван Чалъков, Дарин Тенев, Нина Николова и множество по-млади колеги (първоначално наши студенти, а сега вече уверено поели в свои ръце съдбата на специалността). Аз ще си позволя да поговоря съвсем накратко за онова, което през тези години съм се опитал да вградя в характера на пловдивската програма по социология. Ще организирам словото си в три части: „Социология и всекидневие“, „Да разбираме мислителите от миналото“, „За метода“.

Социология и всекидневие

Участието ми в екипа, разработил и реализирал първоначалния проект на специалността в Пловдив, бе заради фокуса ми върху социологията на всекидневие.

Интересът ми към проблематиката на всекидневие има общо не с локализирането на всекидневие като специфична сфера на анализ и съответните изследвания в тази сфера, а преди всичко с *превъплъщението на научното мислене на пресечните точки с различни всекидневни практики*. Като казвам това, имам предвид, че професионалната социология също може да се схваща като характерна практика и да бъде изследвана в този смисъл.

Важен ракурс на разглеждане от такава гледна точка например са стремежите на съвременната социология да „колонизира“, ако използвам едно понятие на Хабермас, всекидневие (схващано имплицитно или експлицитно като рутинни практики) посредством релевантизирането си към всекидневни представи, всекидневни очаквания, към логиката на всекидневните дела, прилагайки все по-изтънчени в методическо отношение техники на анализ на всекидневни ситуации (проучване на потребителското търсене в маркетинговите изследвания, на нерелективирани нагласи към политическия живот в демоскопските проучвания и т.н.). Дали и доколко обаче, използвайки изследваните практики като инструментален ресурс, социологията остава „от другата страна“ на разделителната линия? Можем ли днес, когато социологията се радва на такава безпрецедентна „практическа истинност“, изобщо да говорим за подобен вододел? Не сме ли свидетели на *епилога* на едно „романтично“ схващане за социологията, според което тъкмо несъвпадението между научна и всекидневна реалност задава условията на изследователската „игра“? И не се ли коренят в болезнените преживявания на този епilog усещанията не просто за криза, а за „край“ на

социологията, апелите да се върнем към „големите социологически въпроси“, ако не искаме да изгубим значителна част от интелектуалната субстанция на нашата дисциплина (както призовава Питър Бъргър)? Това са все въпроси, на които търси отговор социологията, която съм се опитвал да имплантирам в ПУ, преди всичко под формата на „теоретични дискурси за всекидневие“.

В етнометодологията на Харолд Гарфинкъл има едно понятие – „рефлексивност“, което предполага „взаимно разработване“ между позицията в дадена практика и самата практическа среда. Резултат от рефлексивната среща е неизбежна промяна в първоначалния статус и на двете, за да се постигне съответствие между тях. Заниманията ми с „теоретични дискурси за всекидневие“ отразяват внимание към дълготрайните ефекти от такива рефлексивни преобработвания на страната на научното мислене.

По такъв начин всекидневие ме интересува не като форма на живот, а като *конструктивен принцип* в социологическото познание, независимо че на определено (повече или по-малко повърхностно) равнище може да кристализира като форма на живот за изследователя или да му се привиджа в този образ. Подобна перспектива към дискурсите за всекидневния живот предполага едновременно въвлеченост в тях и непреднамерена „отстраненост“ от теоретичната работа на социологията. Това същевременно не е собствено философска позиция, но предполага продуктивен диалог между социология и философия, още повече че някои от ключовите социологически дискурси върху всекидневие са резултат тъкмо от подобен диалог.

Да разбираме мислителите от миналото

Социологията, която преподавам, е особена *интерсубективна* формация в най-радикалния смисъл на тази дума. В нея звучат гласове на различни мислители – мои съвременници и предшественици, които си дават (често пъти неочаквана) среща в разплитането на различни социологически казуси. Един от най-сериозните въпроси, който тази формация на интерсубективното „ние“ повдига, е: *Как да разбираме мислителите от миналото?*

Несъмнено с тях ни свързва традицията на нашата наука и по силата на тази традиция до нас достигат утвърдили качеството си на *нормативни образци* идеи. Традицията тогава изглежда да е нещо като безличен филтър, пропускащ само онези научни продукти, които допринасят за експанзията на съответната наука в настоящето. В такъв случай обаче поставеният по-горе въпрос за разбирането на мислителите от миналото сякаш изобщо не стои, а ние, следвайки един формулиран от Робърт Мъртън принцип: *obliteration by incorporation* (заличаване чрез асимилиране), реализираме заложените в логиката на научното развитие възможности.

В социалните науки обаче – и без съмнение в социологията – по отношение на наследяването на идеи от нашите предшественици като че ли доминира по-скоро една често пъти цитирана метафора (чийто оригинал се приписва на Бернар от Шартър): ние сме „стъпили на раменете на гиганти“ и това предопределя развитието на науката днес. (Бернар от Шартър дори определя учените от своето настояще като „джуджета“ по отношение на своите предшественици.) Независимо как ще интерпретираме тази метафора – като стимулирано от големите „класически“ идеи, или като обременявано от тях развитие, тя също маргинализира въпроса за *разбирането* на мислителите от миналото.

Съществуват, разбира се, различни междинни варианти, но и при тях, както и в споменатите по-горе основни случаи, идеите от миналото се третират по-скоро като външни на нас мисловни светове, елементи от които могат да бъдат инкорпорирани избирателно, в зависимост от теоретичните потребности или да се използват като илюстрации на собствената аргументация.

Като *трети случай* на интересувачото ни разбиране ще се позова на един известен принцип в херменевтиката, който се свързва с името на немския философ Фридрих Шлайермахер, макар че много мислители след него са го възпроизвеждали под една или друга форма. Изразен в императивен вид, той най-общо гласи следното: *Да разберем мислителите от миналото по начин, по който те не са могли да се разберат!* Не е трудно да си дадем сметка, че

На въплътената видимост

Академично слово

„доктор хонорис кауза на ПУ „Паусий Хилендарски“

възможността за подобно разбиране като че ли следва от нашата дистанцираност спрямо ситуацията, в която тези мислители са били потопени. Такова разбиране обаче крие един съществен негатив – вероятността да изгубим тънките нишки, свързващи ни с полетата на миналото, и да нивелираме своеобразието на това минало, превръщайки го в територия, *ориентирана* към нашето настояще. Темпоралната дистанция, която ни разделя от мислителите на миналото, разбира се, не е *неутрално пространство*. Но както признаваме, че изтеклото от тях до нас време е натоварено с множество *седиментирани значения*, които ние имаме *привилегията* да изтълкуваме от по-късната перспектива спрямо едно „вече случило се минало“, така трябва да си даваме сметка за уникалността на техния поглед към това, което от *тяхната времева перспектива* е „все още – пронизано от очаквания – неопределено бъдеще“. Тъкмо този уникален поглед трябва да се опитваме да въграждаме в хоризонтите на нашето настояще. Затова като контрапункт на споменатия вече „принцип на Шлайермахер“ предлагам един в известен смисъл *обърнат* и същевременно допълващ го императив: *Да разберем чрез мислителите от миналото сами себе си, както иначе не бихме могли да се разберем!* Този императив поставя акцент не върху онова, което пропуска и всъщност няма как да забележи с оглед на разгърнати се по-късни събития съответният мислител, а върху това какво *специфично* вижда той от *своята страна* на историческото развитие (нещо, което все по-малко сме в състояние да долавяме *ние, пребиваващите от другата страна*). Въпросът следователно е дали отчитането на *специфичната му визия* няма да изостри сетивата ни за начина, по който разглеждаме собственото си настояще, без неговата перспектива да подменя нашата?

И накрая – още един значим акцент, нюансиращ своеобразното ни партньорство с мислителите от миналото. Върху него съсредоточава вниманието ни френският феноменолог Морис Мерло-Понти. Във „Философът и неговата сянка“ той, вземайки за мисловен предмет Едмунд Хусерл, се опитва да покаже как можем да четем големите философи от миналото отвъд *изглеждащата неизбежна дилема* между „обективна“ история (която отнема тъкмо откриващото се като заслужаващо да бъде мислено) и „субективна“ интерпретация (при която интерпретаторът фактически заличава субективността на автора, като поставя въпросите и сам дава отговорите). За да се преодолее фалшивата дилема, „философът, за когото говорим“ и „философът, който говори“ трябва да са едновременно присъстващи в една междина между така откритите полюси, в която трудно може да се установи делът на всеки от двамата. В хода на този диалог не стои въпросът за това какво има и какво няма в творчеството на мислителя, когото тълкуваме, а по-скоро казаното/написаното в творбите му маркира полетата на „непромислено“, което, в качеството си на *негово непромислено* се отваря като *задача за нас*. Мерло-Понти продължава: „Също както възприемаемият свят съществува само чрез отражения, сенки, различни нива и хоризонти между нещата (които не са неща, но не са и нищо, а напротив – чрез самите себе си набелязват полетата на възможна вариация в едно и също нещо и в един и същ свят), така творчеството и мисленето на един философ също са изградени от определени артикулации между казаните неща“ (Merleau-Ponty 1964: 159 – 160). Тъкмо тези неподдаващи се на обективиране, но не по-малко реални от документираните идеи „артикулации“ правят чувствително собственото ни мислене за оформящото се непромислено в творбите на големите мислители от миналото. Позволявайки му да проникне в нас, ние ставаме действителни наследници на своите предшественици.

А това ще рече *казаното/написаното* от тях да не се взема наготово като приключило мислене, а „вклинявайки се“ в него, непрестанно да търси разнolikите обещания на *казването*. Несъмнено става дума за специфична естетика на работа, непосредствено обвързана обаче с „естезиса“ (като „живо тяло“) на мисленето, където винаги е проблематично разграничаването между „свое“ и „чуждо“. Да мислим заедно със съответния мислител, тогава ще рече не да оставаме при него или непременно да се разграничаваме от него, а „чрез“ него *във всеки момент* да надхвърляме собствените му граници, но и границите, които задаваме на собственото си мислене.

За метода

Опитвайки се да представя образно науката, която се стремя да преподавам, в някои свои лекции използвам метафората за „две раждания“ на социологията. Сертификата си за раждане социологията получава с институционализирането си във Франция в края на XIX век под егидата на т.нар. позитивизъм. Позитивизмът разглежда социологическия метод като част от кутия с научни инструменти, чието успешно прилагане зависи от верния поглед и от усета на изследователя; иначе казано, от перспективата на позитивизма методът затова е *научен*, защото е *неутрален инструмент* за изследване, който, бидейки ключов елемент на научното мислене, се връща обратно в кутията след всяка употреба.

Следствието от подобна визия за работа на социологическия метод е, че, както находчиво демонстрира Харви Сакс в една своя ранна статия, генерализираните социологически описания, ако трябва да бъдат сравнявани с описваните предмети, превръщат – по силата на една скрито приемана клауза „et cetera“ – тези предмети в *несвързана версия на идеални предмети* (вж. Сакс 1993: 77).

„Второто раждане“ на социологията се извършва по-късно, в контекста на „разбиращата“ социология, и е белязано от постоянстващото напрежение между научен метод и предмет на изследване, от което произтичат две „не“-та: методът *не* (бива да) се проектира върху изследваната реалност заради риска – в тенденция – да я подмени и същевременно *не* (бива да) позволява да бъде де-формиран от предмета. На един ранен етап на социологическо развитие този проблем се проявява например в Зимеловия проблем за *социалната дистанция*: отстоянието на изследователя от изследвания предмет никога не е константна величина, а подлежи на постоянно „договаряне“. Става дума следователно за пребиваване в специфична *несигурност и подвижност*, която предполага постоянна отвореност на „разбиращия“ към онова, което се разбира – до степен на *готовност да трансформира себе си*.

Ефектът от всичко това на страната на понятията, с които работи изследователят, е тяхната лабилност. Вероятно идеята на ранния Хайдегер за „формално указващи понятия“ най-добре описва техния характер. Те са „формални“, доколкото са съдържателно неопределени, което подчертава характера им на „задача“, която разбиращият трябва да поеме, за да индивидуализира всеки път предмета в ситуацията на конкретното му схващане; те са „указващи“, доколкото с тях се подчертава, че значещото им съдържание „няма предвид и не изразява директно онова, към което се отнася“, а предлага единствено „указание, индикация за това, че разбиращият е предизвикан от този понятиен контекст да осъществи преобразуване на себе си“ (Heidegger 1983: 430).

В последна сметка методът трябва да произтича от същинска *проблемност на проблема*. Макс Вебер добре е знаел това, заявявайки, че всеки опит да се построи специална наука около определени „фактори“, смятани за значими в дадена каузална верига, пропуска преди това да си зададе ключовия въпрос – „дали в споменатите „фактори“ като цяло има нещо проблематично, което може да бъде разрешено само чрез определен специфичен метод“. „Щяха да ни бъдат спестени много 'логии', продължава Вебер, „ако този въпрос дори само изплуваше в съзнанието от време на време“ (Weber 1968: 82 – 83).

Така оформя очертанията си една социология, която наричам *критическа социология на въплътената видимост, идентифицираща своя предмет не фронтално, а чрез вклиняванията на различни редове на реалност един в друг*.

Тази социология има и по-прозаично изражение, формулирано най-добре от етнометодологията на Гарфинкъл. Тя се интересува не толкова от това *какво* кара участниците в социалните практики да действат, а от това *как* те *правят действителна си видими един за друг*. Ако отнесем този принцип към правенето на социология, можем да изведем като непренебрежима критическа задача необходимостта да се поддържа видимостта на изследователската позиция от перспективата на изследваната реалност.

Всъщност така разбираната социология е безкрайна задача.

Юбилейно слово на доц. д-р Стойка Пенкова –

Уважаеми господин ректор,
Уважаеми г-жи и г-да заместник-ректори,
Уважаеми официални гости,
Скъпи колеги антрополози, етнологзи, историци, социолози, философи, теолози,

Днешният ден има особена символна значимост за мен, защото имам честта и привилегията да открия научната конференция с международно участие „Хуманитарното и социалното познание – разкази и хоризонти“, организирана от Философско-историческия факултет към Пловдивския университет по повод на 20-годишнината от неговото създаване. Щастлива съм да ви приветствам с добре дошли на това знаково за нашия факултет събитие, което е повод да отпразнуваме нашето минало, вглеждайки се в бъдещето с увереността и отдадеността на нашите академични начинания. Радвам се, че на конференцията сме заедно с колеги и партньори от страната и чужбина. Благодаря ви, че споделяте своето време с нас.

Нашето пътуване започна преди две десетилетия с визионерския усет на основателите на направление *Етнология и социология* в Пловдивски университет проф. д.ф.н. Тодор Ив. Живков и гл. ас. д-р Деян Деянов, които се осмелиха да създадат факултет, в който идеите могат да се сблъскват, да се развиват и да оформят бъдещето. Факултетът, създаден с решение на МС от 17 май 2004 г., е институционализираната форма на онова особено място на засрещане, съполагащо неординерността на парадигмалните подходи в социалното и хуманитарното познание, научната иновативност и споделянето инакомислие, което „бащите основатели“ (ако си послужи за термина на Пиер Бурдийо) вече бяха създали със своята академична прозорливост десетилетие преди това.

Предисторията на факултета започва още през 1991 – 1992 г., когато екип преподаватели начело с проф. д.ф.н. Тодор Иванов Живков създава първоначален проект за развиването на етнологията като университетска специалност. През 1992 г. за първи път в България започва обособено обучение по етнология, когато се откриват специалностите „Етнология и български език“ и „Етнология и английски език“. През 1995 г. е създадена специалността „Социология“. Същата година към Филологическия факултет се основават катедрите „Етнология и социология“ и „История“. През 2002 г. се открива специалността „Философия“. Това е време на съзидание, ентузиазъм и целенасочени усилия за изграждането на реална академична среда. Наличието на бакалавърски специалности, академичен състав и административни звена позволява отделянето им в нова структура, а именно Философско-исторически факултет, който се появява на академичната сцена и вече 20 години е един от центровете за развитие на хуманитарното и социалното познание в югоизточната част на европейското културно и образователно пространство.

Днес за всички ни е очевидно, че създаването на хуманитарен факултет във време, в което заниманията с хуманитаристика не се насърчават, иницирано и подкрепено от ректорското ръководство на ПУ в лицето на проф. д.ф.н. Огнян Сапарев и проф. д.ф.н. Иван Куцаров, а след това и от проф. д-р Запрян Козлуджов, е голямо предизвикателство. Изборът, направен от тях, е безспорно правилен, тъй като създаването на Философско-историческия факултет, включващ специалностите *Философия, История, Социология и Етнология*, към които през 2011 г. е добавена и специалността *Теология*, дооформя и окончателно стабилизира цялостната структура на университета. Този избор се препотвърждава с подкрепата, оказвана от следващото ректорско ръководство в лицето на проф. д-р Румен Младенов, разбращо мястото на факултета като неизменна част от академичния Универсум.

Първият декан на факултета с два пълни мандата е доц. д-р (сега проф. д.н.к.) Мария Шнитер, следвана – отново с два пълни мандата – от доц. д-р Красимира Кръстанова. Под тяхно ръководство са постигнати забележителни научни резултати и е завоюван значим международен престиж.

Днес Философско-историческият факултет предлага обучение в 41 бакалавърски, магистърски и докторски програми, разпределени в трите образователни степени в пет научни направления от три области на висшето образование: 2.2. *История и археология*, 2.3. *Философия*, 2.4. *Религия и теология* и 3.1. *Социология, антро-*

Доц. д-р Стойка Пенкова

пология, науки за културата и 1.3. Педагогика на обучението по... Множествената дисциплинарност и високият потенциал на интердисциплинарността са структурна предпоставка на ФИФ, което определя спецификата му спрямо повечето факултети на ПУ. Специалностите във факултета не просто са в естествено и ползотворно сътрудничество помежду си, но в резултат на няколко десетилетното си развитие вече са оформили специфичен „пловдивски модел“ на социални и хуманитарни науки, насочен

към обвързване на изследователските и образователните програми и практиката. Днес, когато границите между отделните области на науката неизбежно стават все по-условни и пропускливи, когато говорим за хибридна в образователните и изследователските програми, ние имаме уникалния за българските условия шанс от самото създаване на факултета да осъществяваме нашите научни и преподавателски търсения заедно. 20 години по-късно ние продължаваме да сме обединени не от онова първоначално и еднократно административно решение, а от разумния избор на академичната ни общност да практикува своята интелектуална съвместност в програми, проекти и научни събития, оставяйки изначално убедена в перспективите и възможностите на подобно сътрудничество. Безспорно ние сме твърде различни – и по отношение на научните интереси, и според разбиранията си за методите на научна и преподавателска работа, но съм убедена, че отдавна сме приели и осмислили тази различност като още една възможност за плодотворен научен синтез, за интердисциплинарен диалог.

Този диалог се осъществява чрез дейността на катедрите *Етнология, История и археология, Приложна и институционална социология, Социология и науки за човека, Теология и Философия*, които са и основните академични звена за научни изследвания. Към факултета и катедрите функционират шест изследователски центъра, единият от които е за върхови постижения – „Жан Моне“. Колегите са включени в национални и международни мрежи, развиват научни изследвания в нови и интердисциплинарни области в партньорство с други научни организации. За своята 20-годишна история Философско-историческият факултет е номинирал 6 доктори хонорис кауза – проф. Растко Мочник (2004), проф. Стангелини (2008), проф. Муцопулос (2010), проф. Селигман (2012), проф. Тъпкова-Заимова (2013), проф. Вайс (2013). Към тази плеяда от водещи световни учени в различни области на хуманитарните и социалните науки, с които колегите от факултета традиционно поддържат сътрудничество, се присъединява и новоизбраният доктор хонорис кауза на ПУ – проф. д.с.н. Кольо Коев. Факултетът ни може да се похвали с двама Хумболтови стипендианти – проф. д.н.к. Мария Шнитер и проф. д-р Светлана Събева. Шестима учени от факултета са включени като изследователи в стратегическата иновационна програма на ПУ като част от статута му на изследователски университет. Факултетът е инициатор на сериозни научни форуми, които привличат изтъкнати учени и изследователи. Колегите от факултета активно участват в национални и международни конкурси за научни проекти. Така за своите 20 години Философско-историческият факултет израства като солидна академична структура, чиято научно изследователска и проектна дейност в областта на социалните и хуманитарните науки е сред особено значимите в Пловдивския университет.

Неизменна част от научните изследвания във ФИФ са тези на студентите, докторантите и младите учени. През изминалите 20 години са дипломирани 2444 студенти в 16 бакалавърски и 20 магистърски програми. Успешно придобити са повече от 40 образователно-научни степени „доктор“ и успешно са защитени 4 докторски дисертации за придобиване на научната степен „доктор

декан на Философско-историческия факултет

на науките". Някои от нашите студенти сега са преподаватели във факултета. Аз самата съм част от тази статистика, преминавайки през различните степени на своето образование и академично израстване. Сътрудничеството с други факултети на ПУ, с други висши училища и научни организации от страната и чужбина е важна част от поддържането на научно изследователската и образователната специфика на факултета. В тази връзка използвам повода, за да изкажа специална благодарност на академичната колегия и на нашите съмишленици, които са тук, в залата, за интелектуалната мощ и за всичко свършено през годините, с което факултетът ни с пълно право се гордее!

С това ще спра отбелязването на обективните факти и данни, които неизменно съпътстват дейността на която и да е академична структура още от самото ѝ създаване, защото вероятно вече силно съм притеснила онези, които чуват в накратко разказаната от мен институционална история само един казионен академичен отчет. Ще се извиня на другите, които предполагаемо очакват изброяването на повече имена, присъдени титли, организирани научни събития, заглавия на научни трудове, брой публикации и други подобни.

На мен по-скоро би ми се искало да насоча вниманието към разказа за „другата“ история на факултета – не оная, която се „разгръща по хронологически ред, който е едновременно и логически ред“ (тук запознатите ще разпознаят цитат от *Биографичната илюзия* на Пиер Бурдийо), а тази, която чертае места на засрещания, сблъсква идеи, генерира стратегии, осмисля противоречия на наследства, провижда хоризонти на бъдещето. Разбира се, това не е историята, която ще положи разказа за изминалите 20 години единствено в телоса на последователен, целенасочен, предварително осмислен проект, водещ до настоящия момент като връх в научно изследователските и академичните постижения на цяло едно поколение учени и изследователи. Нито е историята, която ще вкара разказа за „визионерите“, „виртуозите“, „иноваторите“ и техните „първодействия“ единствено в мита за едно „първоначало“, осмислено като върховна осъщественост на идеята за *universitas* и нуждаещо се от безкрайно реактуализиране чрез ритуалите на институтиране (такива като днешното тържествено събитие например). Още по-малко е тази, която ще приеме разказа за създаването на факултета в контекста на таксономията и на възходящата графика, предполагащи чиста изчислимост, точна калкулируемост и – следователно – ясна предвидимост на постигнатите резултати. Ако мислим за *разказите* и *хоризонтите* на нашия факултет, впускането в който и да било от тези наративни сценарии не би било адекватно, защото не би отразило неумолимите и неизбежни криволичения през годините, многобройните „случвания“ на факултета в различните тук-и-сега на конкретните време-пространства и ситуации.

Как иначе да впишеш в този голям институционален разказ многократно споделяния наратив за щастливата среща през 90-те години на 20. век между проф. Тодор Ив. Живков, Деян Деянов и проф. Огнян Сапарев – трима „жулигани“, както обичаше да казва проф. Живков, споделящи помежду си не само специфичното си институционално инакомислие на „ангажирания интелектуалец“, но и визията за преодоляване на каноничните граници между социалните и хуманитарните науки и за неизбежното и необходимо обвързване на академизма с критическата публичност; среща събитие (в смисъла на Фуко), довела до събитието, но и съ-битието, което тържествено чества десетилетия по-късно.

Или другия „малък“ разказ, публикуван в специалното издание по повод на 20-годишнината на катедра „История и археология“, който описва как доц. д-р Мария Шнитер, доц. д-р Иван Джамбов, гл. ас. (сега доцент) д-р Румяна Комсалова и ген. Нонка Матова се озовават в София за среща с проф. Сапарев с основната цел за „финализиране на процедурата“ по обособяването на бъдещия факултет.

Друг такъв разказ би бил този за случилото се пред моя възтор-

жен докторантски поглед обсъждане на процедурата по институтиране на факултета, проведено между Румяна Комсалова и Деян Деянов на стария диван в задимената стая на катедра „Етнология и социология“ (нито диванът е оцелял, нито ние сме на същото място, но как да омаловажиш случилото се там-и-тогава за хоризонта на бъдещото днешно тук-и-сега!). Част от тази наративна палитра е разказът за това как Андрей Бунджулов, не отчитайки планинския терен, се е озовал със строго официалните си обувки на тиймбилдинг, организиран с цел стимулиране на общуването между бъдещите факултетски колеги в базата в с. Загражден (преживяване, което роди пословичното му и често цитирано по-късно изказване „Никога повече, никога повече!“), но също така не по-малко символно значими биха били каубойската шапка на проф. Сапарев или късите бермуди на Деян Деянов, сложени още по време на зимните температури, пък макар и пловдивски.

Тук ще спра, преотстъпвайки на вас привилегията за спомнянето на многото други малки разкази, които всеки един от нас е

преживял по един или друг повод. За мен тъкмо тези „малки“ споделени или несподелени разкази обживяват „големия“ институционален разказ и извеждат на преден план особената „духовна форма“, възникнала преди 20 години, наречена *Философско-исторически факултет*. Мишел Фуко ни казва, че оригиналните форми на мислене не се нуждаят от въведение, „те сами се въвеждат“. Днешният ден и конференцията, която откриваме, са посветени на тази оригинална духовна форма на мислене, която, следвайки Фуко, не е нужно

Национална научна среща „Разрушаването на порядъка“ в памет на проф. Тодор Ив. Живков, 2002 г.

да представяме, защото сама се въвежда пред нас като мисловна нагласа. Тя е емблематична мисловна форма, защото, подобно на магическия *Невидим университет* на блестящия Тери Пратчет, който, макар и никога да не е на едно и също място (както и нашият факултет въпреки, претърпял поне 3 големи премествания, а при по-внимателно преброяване може да се окажат и повече), в нея се твори символна магия, която ни показва как е възможно оврежняването ни като свободни същества. Затова всяко обръщане към тази духовна форма винаги е „своевременно“, винаги ни носи смисли, винаги ни натоварва с отговорността като хуманитарни и социални учени да претендираме, че ще допринесем с нещо за света, който ни заобикаля, и за самопознанието на човека в него. Във Философско-историческия факултет сме добре подготвени да се справим с подобно предизвикателство. И в това 20 години по-късно виждам „ползите от историята“ – било тя институционална, или лична, малка или голяма, разказана или неразказана. Докато вървим към хоризонта на бъдещите ни факултетски десетилетия, нека се ръководим от ценностите, които ни обединяват – уважение към многообразието от мнения, ангажимент към академичната свобода и отдаденост на преследването на истината. Нека никога не забравяме, че образованието не е просто предаване на факти или придобиване на умения; става дума за оформяне на умове и характери, подготвяйки ни да поемем отговорността за собствения ни живот и света около нас.

В тази връзка обичам да цитирам Мамардашвили, който казва, че появата на нови концепции не е свързано с решаването на проблеми, „а с онова, в което човекът участва“. Наистина съм щастлива, че преди 20 години всички ние бяхме включени в един мисловен универсум, многократно провокиращ надмогването на себе си, прекриването на граници, формирането на неординарни идеи, в диалог с който са се случвали и се случват много от общите ни продуктивни академични постижения.

Скъпи колеги, нека празнуваме миналото си с гордост, да прегърнем настоящето с благодарност и да гледаме към бъдещето с оптимизъм.

Честита двадесетгодишнина на нашия факултет!

До следващите 10 години, скъпи колеги!

На многая лета!

Предисторията на създаването на факултета се свързва с разрушаването на порядъка

Доц. д-р Красимира КРЪСТАНОВА
декан на ФИФ в периода 2013 – 2021 г.

Уважаеми г-н ректор, уважаеми членове на ректорското ръководство, уважаеми декани, уважаеми колеги и гости,

Бих искала да благодаря за възможността да участвам в честването по повод на 20 години от създаването на Философско-историческия факултет при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Да, датата на рождения ден е 13 май 2004 г., когато излезе решението на Министерския съвет. Но една част от аудиторията тук помни, че има и повече от 10 години предистория. Аз ще говоря именно за нея.

Предисторията на създаването на факултета се свързва с разрушаването на порядъка. Какво означава това? На първо място, разбиване на централизираната през периода на социализма академична система, която осигуряваше тотален държавен монопол върху висшето образование – до онзи момент хуманитарните и социалните науки се развиваха основно в БАН и университетите на София и Велико Търново (вярно е, имаше филиали на академията на науките в големите окръжни градове, но те бяха част от съответните научни институти в София, университетът в Благоевград е започнал своята дейност като филиал на Софийския университет). На второ място, след промените от 1989 г. академичната автономия нарасна и се създадох възможности за възникване на научни и образователни центрове с различни теоретични основи и практическа насоченост. Тогава започнаха да се рушат стените на замръзналото научно царство и висшето образование да се отваря към по-широки национални и международни мрежи на знанието, ускори се иновативните тенденции.

Това накратко е контекстът, в който в началото на 90-те години на XX в. в Пловдивския университет се откриха възможности за изграждане на трансверсално поле, отнасящо се до изучаването на човека, човешките общности и обществото. След първия курс по етнология на проф. Живков през 1990 г. (за първи път тук се обявява дисциплината „Етнология“ – до онзи момент като концепция съществува етнографията като помощна историческа дисциплина, и за първи път в края на XX в. такава дисциплина се чете в извънстоличен университет) се изгради съвременна научна парадигма на етнологията, която позволи и включването ѝ в образователния процес. През 1992 г. са приети първите студенти по етнология – тогава в специалностите „Българска филология и етнология“ и „Английска филология и етнология“. През 1993 г. се създаде специалността „История“, която се включи в професионалната подготовка на студентите в университетската програмата „Български език и история“. През 1994 г. се откри специалността „Социология“, с което Пловдивският университет даде официална институционална форма на една традиция на социологическото инакомислие. Скоро след нея се появи специалността „Философия“, която интегрира съвременната наука в логически и приложно-социални изследвания, очертаващи интердисциплинарното поле на хуманитаристиката днес. Доста по-късно и след създаването на факултета, вече през 2011 г., към тази интердисциплинарна интегрална научна общност се присъедини и специалността „Теология“.

Като цяло въведоха се нови специалности, съвсем нови проблематики, теми и методология, непознати при социализма. Обновяването се дължи както на вътрешни импулси, свързани с бурните политически и социални промени, така и на влиянието на международните контакти и сътрудничество. Така академичната общност успя да отговори на промените в българското общество и да се включи в международния научен диалог. И това е една тенденция, която, както наблюдавам, продължава и днес.

Доц. Красимира Кръстанова

Но как би могло да се случи разрушаването на порядъка без визионерски личности? На първо място – това е личността на проф. Тодор Ив. Живков, подкрепен от проф. Огнян Сапарев, тогава ректор на Пловдивския университет. Към тях се присъединиха Деян Деянов и доц. Иван Джамбов. Това бяха хората, които започнаха да работят за идеята Философско-исторически факултет. Те привлякоха кръг от учени от европейска, бих казала и световна величина, всеки един от

които имаше силен духовен потенциал и високи научни постижения – ще спомена имената само на проф. Александър Фол, проф. Иван Маразов, проф. Кольо Коев и др. В никакъв случай не бива да се подценява или забравя приносът на колегите от Института за критически социални изследвания, който стана част от процеса на градеж, от Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей (тогава Институт по фолклористика), от Института за социални изследвания (тогава Институт по социология), както, разбира се, и преподаватели от Софийския и Великотърновския университет.

Всички колеги бяха много целеустремени в желанието си да утвърдят нови образователни модели и програми, неразривно свързани със съвременните изследователски постижения. Разбира се, няма как да се ограничим само до изброените дотук хора или институции, защото, от една страна – самият Пловдивски университет подкрепяше активно новите специалности както в лицето на всички ректорски ръководства, така и чрез Филологическия факултет, който ни прие в своето лоно и създаде възможности за развитие. Благодарности за всички! От друга страна – мрежата за обмен на знания и практики непрекъснато растеше и не се отнасяше само до отделни институти, университети или личности, а излезе извън границите на националната територия в европейското академично пространство. За това спомогнаха както различни европейски програми, вкл. и „Еразъм“ (тогава Балканите и бившите социалистически страни бяха привлекателна зона за преоткриване от западните общества, университети и колеги), но роля имаха също и личните и професионалните научни контакти на колегите.

Този начален период оформи характера и образа на Философско-историческия факултет и сякаш предначерта силата му да се бори и да преодолява препятствия. Очевидно е, че за да се стигне въобще до създаването на факултет, беше изграден изключителен професионален капацитет от преподаватели изследователи. Самите те подтикваха студентите към повече самостоятелност и задълбоченост, подготвяха ги целенасочено за академична работа, а плодовете можем да видим днес – голяма част от преподавателите са възпитаници на Пловдивския университет. Аз съм уверена, че тази тенденция ще продължи, надявам се, че умората от трудностите няма да попречи, а по-скоро ще подтикне към иновативни решения. Знанията за паметта, културата и обществото, за духа и демократичните ценности винаги ще бъдат необходими, ако искаме да знаем кои сме ние и да съхраним своята българска и европейска идентичност. Това ме прави оптимистка за бъдещето на Философско-историческия факултет.

Скъпи колеги, бъдете здрави, мислещи и дейни за развитието на факултета. Но днес е рожден ден и трябва да се празнува. Честит празник!

Жизнени преходи в трансформиращото (се) село: памет, идентичност, наследяване

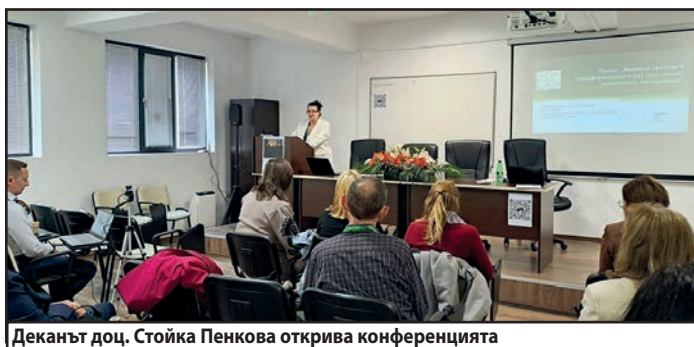
Какво се случва с българското село? „Изчезва“ или се развива? Кои са днешните му жители? Това са малка част от въпросите, на които отговори проектът „Жизнени преходи в трансформиращото (се) село: памет, идентичност, наследяване“. Работата на учениците и експертите, ангажирани по темата, продължи три години и беше представена на заключителна конференция, посветена на българското село.

Конференцията се проведе в периода 18 – 20 април 2024 г. в зала „Компас“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Програмата включваше 7 научни сесии и посещение на терен в село Старо Железаре, където участниците дискутираха върху повдигнатите въпроси и заедно „споделиха“ и „преживяха“ селото.

В рамките на конференцията на 19 април беше представена и книгата на гл. ас. д-р Мария Кисикова „Читалище и време. Институционално съграждане и обществена трансформация. Из страниците на летописната книга“.

Изчезването или пък успешното развитие на селата, повишаването на качеството на живот на различни слоеве на населението, възстановяването на разкъсани връзки между поколенията са само няколко аспекта от сложната и пъстра картина на предизвикателствата, които все повече ще изискват мерки за преодоляване на демографската, социалната и културната криза в различни региони и територии. Научните сесии на конференцията представиха теми, които засягат моделите за съживяване и устойчивост на териториите; трансформациите в поколенческата структура на селата; практическите стратегии на селските общности; „преоткриване“ на традициите и наследствата. Областите на проучвания следват проблемите на жизнените преходи, кризи, миграции; трансформа-

ции в селата и актьори на промяната; образи, памет, наследство; наследства и наследници; традиция и промяна и др. Участниците са учени и изследователи от ПУ „Паисий Хилендарски“,

Деканът доц. Стойка Пенкова открива конференцията

СУ „Св. Климент Охридски“, Нов български университет, Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, Института

за етнология и фолклористика с Етнографски музей – БАН, Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания – БАН.

Конференцията е заключително събитие по проекта „Жизнени преходи в трансформиращото (се) село: памет, идентичност, наследяване“, КП 06-H40/5, финансиран от Националния фонд „Научни изследвания“.

Събитието е част от честванията на 20-годишнината от създаването на Философско-историческия факултет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

В рамките на проекта „Жизнени преходи в трансформиращото (се) село: памет, идентичност, наследяване“ беше създаден и специализиран сайт, на който можете да намерите пълните подробности, свързани с най-новите изследвания на сложната амалгама от въпроси и отговори, засягащи българското село – www.selovprehod.uni-plovdiv.bg

Студенти проведоха открита практика с ученици в Археологическия и Историческия музей на Пловдив

В две поредни седмици студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ с преподавател доц. д-р Адриана Любенова участваха в практическо обучение по специалността „Образователни програми в музеите“ съвместно с ученици от 3б клас, СУ „Свети Константин-Кирил Философ“ – Пловдив, и техните родители.

Първият интерактивен урок проведоха студенти четвърткурсници от специалността „История и културно наследство“ в Археологическия музей – Пловдив, на тема, свързана с Античността и праисторията. Любезните домакини посредством екскурзоводски тур, запознаха гостите с Панагюрското и Дуванлийското съкровище. Студентите, от друга страна, включиха децата в интерактивните игри „Детектив в музея“, разпознаване на монети, изработване на фигури от пластилин, екипно решаване на кръстословица. Часът беше истинско предизвикателство за учениците, които показаха умения да анализират, синтезират, сравняват, извличат информация и да обобщават непознат текст. Урокът включваше и елементи на интердисциплинарност (аудиофайл – връзка с музика), изобразително изкуство (картина с подобен сюжет), информационни технологии (анимирана презентация с включени интерактивни упражнения).

Втория музейен урок реализираха студенти от специалността „Културна и социална антропология“, които го проведоха в залите на експозиция „Българско възрождение“ към Регионалния исторически музей – Пловдив. Проведената образователна игра, базирана на експозицията за Възраждането, предизвика приятно оживление в залите на музея. Забавлявайки се, учениците откриха предназначението на много експонати, научиха нови термини и разбраха

Студенти и ученици пред Археологическия музей

подробности за живота на Васил Левски, Христо Ботев и други български революционери.

Проведените интерактивни уроци спомогнаха за мотивиране на изследователския подход при възприемането на учебния материал, за култивиране на музейно поведение у учениците, за възпитаване в патриотизъм. Изпълнена бе и основната цел на мероприятията – екипност в работата между ученици, учители, студенти, както и приобщаване на родителите към учебната дейност. Това предизвика у всички емоционално съпреживяване и натрупване на положителни емоции.

Тържествените промоции на абсолювентите в

Педагогически факултет

Дипломите си за висше образование получица 1435 възпитаници на Педагогическия факултет в областта на педагогиката, психологията, социалните дейности и изкуствата, от тях 645 са бакалаври, а 790 – магистри. Тържествената промоция на абсолювентите от факултета се състоя на 19 април 2024 година в Спортната зала на Пловдивския университет, като събитието бе уважено от министъра на образованието и науката проф. д-р Галин Цоков, членове на ръководството на университета и на факултета.

Министър Цоков поздрави абсолювентите за успешното дипломиране. „Да сте възпитаници на Педагогическия факултет на Пловдивския университет е привилегия, мисия и отговорност“, подчерта той и допълни, че това е един от най-големите педагогически факултети у нас. Проф. Цоков посочи, че в него учат над 4700 студенти в 18 бакалавърски и 20 магистърски специалности, както и в 16 докторски програми. И добави, че те се обучават в модерна, иновативна образователна среда – в един от 10-те изследователски университета в България, подпомагани и мотивирани от над 90 висококвалифицирани и вдъхновяващи преподаватели. Министърът пожела на абсолювентите да са смели, настойчиви и устойчиви професионалисти, защото страната ни има нужда от тях.

От името на ректора на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов и на академичното ръководство абсолювентите бяха поздравени от доц. д-р Борян Янев – заместник-ректор по международна дейност и връзки с обществеността. Той подчерта, че мисията на педагогическите специалисти е изключително важна, тъй като те изграждат личности и възпитават новите поколения. „Ето защо подготовката на тези кадри е от ключово значение. Педагогическият факултет вече десетки години доказва, че се

които помагат на всеки да намери своята уникалност“, каза доц. Янев. Като пожела на абсолювентите да следват набеязаните си цели с увереност и смелост, той благодари на преподавателите за професионализма, отдадеността и за високото ниво, което Педагогическият факултет поддържа.

справя отлично с тази мисия, защото обучението и умението да обучаваш, са процесите, които помагат на всеки да намери своята уникалност“, каза доц. Янев. Като пожела на абсолювентите да следват набеязаните си цели с увереност и смелост, той благодари на преподавателите за професионализма, отдадеността и за високото ниво, което Педагогическият факултет поддържа.

най-благородните професии на XXI век – учители, психолози, социални работници, актьори, музиканти, художници и дизайнери – все професии, обърнати към нуждите на другия.

Празничната програма продължи с музикални изпълнения на студенти от Педагогическия факултет на Пловдивския университет, сред които Петя Панева – победителка в „Гласът на България 2021“, която е студентка в специалността „Музика“.

Педагогическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е авторитетен център за научни изследвания и подготовка на висококвалифицирани специалисти в областта на педагогиката, психологията, социалните дейности, изкуствата и спорта. Факултетът е създаден през 1984 година. Ежегодно в него се обучават около 3000 студенти в 18 бакалавърски програми, около 1700 студенти в 20 специалности от магистърската степен и докторанти в редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение.

На тържествена церемония в хотел „Империал“ абсолювентите на Физико-технологичния факултет получица дипломите си за завършено висше образование. Специални гости на събитието бяха представители на бизнес организации в лицето на Цветелина Цонювска от *Оптика АД*, Чавдар Мандраджиев – собственик на фирма *Херикс ООД*, Мак Дренски от *Либхер България*, Георги Иванов – ръководител комуникационни технологии, *Виваком*, и др.

Заместник-ректорът на Пловдивския университет с ресор „Проектна дейност“ проф. д-р Невена Милева и деканът на Физико-технологичния факултет доц. д-р Силвия Стоянова-Петрова отправиха приветствие към всички студенти с пожелания за здраве и успехи.

Отличничката Мария-Габриела Желева поздрави колегите си за успешното завършване. В рамките на церемонията се проведе и традиционният ритуал по полагане на Галилеевата клетва, с която абсолювентите тържествено обещаха да пазят името на Универ-

Физико-технологичен факултет

ситета, да защитават достойно професионалната си подготовка и да използват научните си познания единствено за добро, за напредък и хуманизиране на света.

Последваха специални музикални поздравии към абсолювентите от „Duo Dominanto“ от Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство.

Заместник-ректорът на Пловдивския университет проф. д-р Невена Милева и деканът на Физико-технологичния факултет доц. д-р Силвия Стоянова-Петрова връчиха дипломите и грамотите на отличниците, като за тях имаше и специални подаръци

от фирмите *Броудком България ЕООД*, *Оптика АД* и *Либхер България*.

В края на тържествената промоция бе подчертано, че преподавателите и служителите се разделят официално с абсолювентите от випуск 2023, но вратите на факултета остават отворени за всеки един от тях.

четири факултета на Пловдивския университет

Близко 800 магистри и бакалаври от почти 30 специалности на Факултета по икономически и социални науки получиха дипломите си по време на тържествената церемония, която се проведе на 14 април в Спортната зала на Пловдивския университет. Събитието бе уважено от членове на академичното ръководство на университета и на факултета, присъстваха и представители на бизнеса, с които ФИСН от години работи в полза на студентите.

От името на ректора проф. д-р Румен Младенов и на ректорското ръководство абсолютните бяха поздравени от проф. д-р Пламен Стоянов – заместник-ректор по учебната дейност. Той подчерта, че зад дипломите, които абсолютните получават, стои престижно образование с традиции и много опит и те не са просто документ, а признание за труда на студентите и усилията на преподавателите.

Деканът доц. д-р Маргарита Русева поздрави абсолютните и им пожела да имат успешна професионална реализация, както и да пазят спомена за преживяното в университета. „Ако се обвър-

Факултет по икономически и социални науки

нете назад в труден момент, винаги имайте самочувствието, че сте част от Факултета по икономически и социални науки“, подчерта доц. Русева.

Тази година Факултетът по икономически и социални науки празнува трийсет години от своето създаване. За юбилея си факултетът предвижда поредица от събития, чиято кулминация ще бъде през есента. Тогава се планира мащабна международна икономическа конференция. Организират се също състезания и олимпиади с участници от други университети, както и лекции по различни дисциплини, предназначени за гимназисти. Готви се и кратък

филм, посветен на развитието на факултета.

Припомняме, че ФИСН съществува от 1994 г. Основател и първи декан е проф. Мариана Михайлова. Тогава стартира с едва 2 специалности и 200 студенти, а трийсет години по-късно броят и по двата показателя е 15 пъти по-голям, тъй като във Факултета към момента се обучават почти 3000 души, отбеляза настоящият декан доц. Маргарита Русева.

На 11 май 2024 г. в Спортната зала на Пловдивския университет се проведе тържествената церемония по случай завършването на випуск 2023. Само ден след професионалния празник на химика своите дипломи получиха 163 успешно завършили бакалаври и магистри от различните специалности на Химическия факултет.

Официални гости на тържеството бяха заместник-ректорът на ПУ по международна дейност и връзки с обществеността – доц. д-р Борян Янев, и представители на бизнеса в лицето на инж. Георги Щерев от „Биовет“ АД, гр. Пещера, и на г-жа Зорница Райчева, и г-жа Джансел Иса от „Монди Стамболийски“ ЕАД.

Церемонията по връчването на дипломите на поредния 59-и випуск бе открита с приветствено слово от заместник-ректора доц. д-р Борян Янев, който пожела на абсолютните здраве, късмет и успешна реализация.

Деканът на Химическия факултет – проф. д-р Илиян Иванов, поздрави абсолютните в духа на химическата терминология, като в заключението на своето слово отбеляза: „От сърце ви желаем: Да разбивате оковите на стереотипите с мислите си, за да синтезирате само съединения и производни от сбъднати мечти! Да се издвигате с ума си над ограниченията на обстоятелствата, за да решавате житейските уравнения с безпогрешна химическа прецизност! Да разширявате съзнанието си във всички възможни посоки, за да провеждате успешни експерименти чрез създаване на подходящи условия за протичане на химични реакции, които превръщат обикновените неща във възшебства! Да съчетавате умело химика и алхимика в себе си, за да откривате източниците на вдъхновението и самите вие да бъдете източник на вдъхнове-

Химически факултет

ние за другите!

Своите поздравления към завършващите отправиха и присъстващи представители на бизнеса, като им пожелаха здраве, професионална реализация и успешна кариера. В своите благопожелания те специално и с гордост отбелязаха, че голям процент от химиците, работещи при тях, са именно възпитаници на Химическия факултет на Пловдивския университет.

От името на абсолютните слово произнесе първенецът на випуска – Маргарита Каприел Батмазян от специалността „Медицинска химия“, която поздрави своите колеги по слу-

чай успешното дипломиране и изрази дълбока благодарност към преподавателите за тяхното търпение, разбиране и подкрепа през годините.

По традиция всички абсолютни произнесоха Галилеевата клетва, заклевайки се тържествено да използват науката единствено за борба с болката и страданието и в името на хуманизирането на света.

Тържеството завърши с още сърдечни пожелания и топли думи за успешен път напред, благополучие и щастие към всички завършващи, на които бе припомнено, че винаги могат да разчитат на своите преподаватели от факултета.

След тържествената церемония всички абсолютни с радост и вълнение символично хвърлиха своите шапки, отбелязвайки края на един много важен етап от своя живот и поставянето на ново вълнуващо начало, изпълнено с много предизвикателства.

Абсолютните, преподавателите и гостите подobaващо запечатаха празничните емоции с много снимки, които да ги връщат към сътворените общи незабравими спомени през годините.

ЛЕКТОРИУМ ВЪЗРАСТТА КАТО ФЕНОМЕН/ ФЕНОМЕНИ НА ВЪЗРАСТТА

Концептуализации на

Гл. ас. д-р Виктория АНГЕЛОВА

Теоретичен конструктор „Време“

На френски език думата *temps* се използва в смисъл на метеорологично време или за последващи атмосферни влияния. На латински *tempus*, от която произлиза и думата *време*, също има двойно значение. Санскритският корен на думата означава „светлина“ или „горене“; това сочи фундаменталната природа, как хората изживяват ритъма на редуване на ден и нощ. Като цяло думата, корен за *време*, все още има две значения – конкретно и абстрактно (Fraisie, P., 1963).

Философия на времето

Гл. ас. Виктория Ангелова

Аристотел (384 – 322 г. пр.Хр.) е първият философ, който е задал психологическия въпрос: „Как възприемаме времето?“. Неговото твърдение е било, че времето всъщност представлява движение. Движението от своя страна може да бъде променливо и непроменливо, а подобни понятия се определят от времето, което означавало, че времето не може да бъде определено само по себе си. Най-вероятно повлиян от теорията на Питагор, Аристотел смятал, че времето е число, или казано с други думи, времето е поредица от изчислими движения. Аристотел смятал, че движенията и времето са реципрочни конструкции (Whitrow, G. J., 1972).

Августин Блажени (354 – 430) изказва изключително адекватни идеи за времето спрямо своите предшественици. Той смятал, че времето в своята същност е субективно. Основната теза на Августин Блажени била, че миналото и бъдещето не съществуват. Августинското разбиране за времето се явява повратна точка в основните разбирания за времето към момента на неговото съществуване. След всички догадки, твърдения, мнения и теории Августин Блажени внася доза логичност, научност и последователност на компонентите, изграждащи представите за време.

Испанският теолог и философ Франсиско Суарес (1548 – 1617) направил първото разграничение между „физическо/материално време“, което измерва движението на небесните тела, и „духовно/абстрактно време“, което е съставено от малки, последователни промени в мисълта и волята на ангелите.

В основата на учението на Джон Лок (1632 – 1704) е залегнало твърдението, че последователността е фундаментална характеристика на времето. Лок формулирал 6 твърдения, свързани с времето: 1. Наблюдавайки какво преминава през нашето съзнание, ние разбираме какво е последователност. 2. Наблюдавайки отделни части на тази последователност, ние разбираме какво е продължителност. 3. Чрез наблюдение на различни събития ние разбираме за продължителността и измерването на минути, часове, дни и години. 4. Способността за повтаряне на тези измервания на времето дава възможност да си представим продължителност там, където нищо не съществува – по този начин си представяме бъдещето. 5. Със способността за приложение на знанията за период от време – като за минута, час и ден, и с прибавянето им едни към други – придобиваме възможност да получим вечност. 6. Вземайки всичко това предвид като част от безкрайна продължителност, можем да кажем, че сме разбрали какво представлява времето всъщност (Roedeklein, J. E., 2008).

Френският философ Рене Декарт (1596 – 1650) разграничил два вида мислене: *активно* (различни аспекти на волята) и *пасивно* (включва в себе си време възприемането). За разлика от Аристотел Декарт смятал, че възприемането на времето зависи единствено и само от интелекта или от душата (Kalkavage, P., 1994). Социалният философ Жан-Мари Гюйо (1854 – 1888) насочил вниманието си от философската теоретична гледна точка за времето към експерименталното развитие на понятието *време*. Той успял да свърже в логическа последователност човешкия опит и възприемането на времето. Всъщност този подход е изключително близък до съвременния психологически анализ на времето. Гюйо смятал, че времето само по себе си не съществува във Вселената, а се произвежда от събитията, които настъпват във времето. Той залага на това, че времето е продукт на човешките въображение, памет и воля.

Георг Вилхелм Фридрих Хегел (1770 – 1831) определил времето като „чиста форма на усещане“, а за Йохан Фридрих Хербарт (1776 –

Предлагаме ви лекцията на гл. ас. д-р Виктория Ангелова от катедра „Социални дейности“ на Педагогическия факултет, изнесена на 14 май 2024 г. в рамките на онлайн лекториума „Възрастта като феномен/феномени на възрастта“, организиран от Academia Iuventutis – Университетския център за работа с млади учени, докторанти и постдокторанти.

1841) времето е процес, а не състояние (Derrida, J., 1973).

Смята се, че при Едмунд Хусерл (1859 – 1938) и Мартин Хайдегер (1889 – 1976) започва преходът от екзистенциалната философия към екзистенциална психология. Хусерл смятал, че съществуването на времето може да бъде установено, като се изследват неговите структури. При Хайдегер централно място заема теорията, че „човек е в света/част от света“ (Aveni, A., 1998).

Психология на времето

Австрийският физик и философ Ернст Мах започнал през 1860 година експерименти в областта на човешкото чувство за време, за да провери Закона на Вебер – *закон за разграничение*, разработен от немския физиолог и психофизик Ернст Вебер през 1834 г. (Roedeklein, E., 2008). Немският физиолог Карл фон Фиерорт (1818 – 1884) е известен с това, че прави изследвания, свързани с човешкото чувство за време.

Едно от първите определения на времевата перспектива е дадено от Лоурънс Франк, ученик на Курт Левин. Според него времевата перспектива е *тоталността от становищата на човек за неговото психологическо бъдеще и минало, съществуващи в дадено време*.

Областта на изследване на времевата перспектива се опитва да разбере как и защо хората обръщат своите мисли извън настоящия момент. Процесът на *времево възприемане* трябва да бъде разграничаван от процеса на *времева перспектива*. Начинът, по който хората организират и интерпретират своя опит, е в основата на развитието на тяхната „перспектива“ за време. Това понятие, „времева перспектива“, е сравнително ново и в широк смисъл би могло да бъде дефинирано като *цялост* на човешките възгледи върху психологическото бъдеще и психологическото минало.

Понятието *време* е доста персонално, защото може да се опише с това как човек вижда и възприема света. Всеки отделен индивид интерпретира по собствен начин миналото, настоящето и бъдещето. Това е свързано и с характерната позиция, която човек заема в обществото, както и с уникалната история на развитие. Известно е, че с остаряването времевата перспектива на хората става по-широка и по-сложна въз основа на техния индивидуален опит.

Е. Головаха и А. Кроник разглеждат психологическото време на личността като важна част от социалната представа за времето. Според тях психологическата представа за времето се крие в продължителността и възприятията на събитията и преживяванията през целия жизнен цикъл. Това е и факторът, който формира цялостното отношение на личността към времето. Времето може да бъде разглеждано като бюджет, с който личността разполага, а в по-широк мащаб – и като основен бюджет на живота. Връзката между социално и лично време е много тясна. Социалното време изпълнява важна методологична функция при изследването на личното психологическо време.

Време и пространство

Разбира се, съществува разлика между математическата и психологическата представа за пространство. При психологическата представа „сетивната информация се субективизира, като се пречупва през индивидуалната представа за място, време, близост, бързина, очакване и т.н.“ (Янакиев, Ю., 2013; Василев, В., 2006; Левтерова, Д., 1998). Тук прави впечатление, че понятието *време* се включва в определението на пространство. Това дава основание да се върнем на философските аспекти на времето, където неведнъж се споменаваше, че време и пространство са обвързани едно с друго. Както при теорията на Самуел Александър (1859 – 1938) времето определя пространството, но и пространството определя времето. Те са като две основни нишки на едно цяло.

Алберт Айнщайн твърдял, че времето е четвъртото измерение, което трябва да бъде възприето със собствени дължина, дълбочина и височина, въпреки това обаче има огромни различия между времето и пространството. Хората могат да се движат в пространството както

Времевата перспектива в жизнения цикъл

намерят за добре или биха могли да стоят на едно място. Времето, от друга страна, изглежда, че носи хората със себе си. Следващата сутрин настъпва независимо дали искаме, или не, и веднъж като настъпи, няма връщане назад.

Лингвистични основи на времето

Повечето англоговорещи хора винаги поставят миналото от лявата страна, а бъдещето от дясната. Предполага се, че това е естествено им разположение в пространството. Това изглежда очевидният начин за визуализиране на времето. Други експерименти със случайни групи от хора, които говорят английски като първи (майчин) език, са помолени с флашкарти, на които са изобразени думите *минало*, *настояще* и *бъдеще*, да ги подредят на маса. Трябва да ги поставят едно до друго в хоризонтална линия, като започват от миналото – отляво, настоящето – в средата, и бъдещето – отдясно. Какво провокира тази тенденция? Очевидно ли е, че повечето хора визуализират времето в пространството дори когато не са запознати с него? По това отношение авторът Даниел Гилбърт дава същото обяснение, до което стига и Лера Бородитски в нейните изследвания. А именно – че времето се разпознава и разполага от хората в пространството чрез езика, който говорят.

Невропсихология на времето

Три основни области на мозъка са били активни и при двата начина на мислене и за миналото, и за бъдещето. Първата е *фронталният лоб*. Това е областта зад челото, където се складира информацията за работата, и тя е отговорна за вземането на решения и разрешаването на проблеми. Фронталният лоб отговаря още за това да не се бъркат спомените с реалността.

Втората област е *париеталният лоб*. Двата париеални лоба се намират на върха от двете страни на задната част на главата. Тези лобове отговарят за всички сензорни сигнали, които тялото подава, и ги обработват. Тук се осъществява и комбинирането на всички букви в думи, както и на думите в мисли. Интригуващо за тази част на мозъка е, че тя помага на човек да се ориентира в света. Тази навигационна функция хвърля повече светлина върху начина, по който се мисли за времето и пространството. Париеталните лобове отговарят и за извикването на миналото чрез образи в съзнанието точно както когато човек иска да намери пътя или когато се намира на място, на което вече е бил (Gilbert, D., 2008).

Третата област, която се активира, когато мислим и за бъдещето, и за миналото, е медиалният *темпорален лоб*. Тук се намира важният амонов рог, където се регулират спомените, ученето, езикът и емоциите. Същите части на мозъка се използват за представяне на бъдещето, но това изисква повече усилия от припомнянето на миналото. Интересен е фактът, че колкото по-напред в бъдещето човек си представя, че се намира, толкова по-активен е амоновият рог.

Филип Зимбардо обособява общо 6 категории времева перспектива:

- **минала негативна времева перспектива;**
- **минала позитивна времева перспектива;**
- **настояща фаталистична времева перспектива;**
- **настояща хедонистична времева перспектива;**
- **бъдеща времева перспектива;**
- **бъдеща трансцендентална времева перспектива.**

Минала позитивна времева перспектива

Тази времева перспектива предполага топло и сантиментално отношение към миналото. Позитивното отношение много често оказва позитивно влияние върху събития от настоящето или бъдещето. Позитивната нагласа позволява на индивидите да извлекат най-доброто дори в най-трудните ситуации. От психологична гледна точка се оказва, че това което индивидите *вярват*, че им се е случило в миналото, повлиява в по-голяма степен върху техните настоящи мисли, чувства и поведение, отколкото това, което в действителност им се е случило.

Хора, които са преживели отблъскващи събития, но си ги припомнят с положителен знак, се развиват като устойчиви и оптимистични индивиди.

Минала негативна времева перспектива

Тази времева перспектива отново изразява отношение към миналото, но за разлика от предходната то е с отрицателен знак. Това отношение може да бъде към реално негативни минали събития или просто да бъде негативна реконструкция на събития с положителен привкус.

Никой не може да промени миналите събития, но всеки може да промени отношението и мнението си за тях. Ако успеем да направим тези промени, това може драстично да промени нашата същност тук и сега, а и в бъдеще.

Настояща хедонистична времева перспектива

Хедонизъм – от гр. *Hedonismos* – „удоволствие“. Според етическата школа – това е единствената съществена ценност, най-висшата цел на човешкия живот, постигане на удоволствие и наслада.

Хората, които имат тази времева ориентация, са импулсивни, енергични, с приключенски дух. Фройд нарича това „принцип на удоволствието“. Мотото на тези хора е: „Ако те кара да се чувстваш добре, направи го!“.

Мастурбацията, рисковият секс, алкохолът, наркотиците, високите скорости също попадат в тази категория.

В повечето случаи границите тук са размити. Какво и до каква степен би ни донесло удоволствие и кога то ще се обърне с отрицателен знак?

Настояща фаталистична времева перспектива

При тази времева перспектива се наблюдава пълно отсъствие на лична ефективност, което може да доведе до чувство на безпокойство и депресия.

Апатия, нежелание за комуникация, нещастие са основните компоненти на тази времева ориентация. Чувството на безпомощност, че нищо не зависи от нас, че нищо не може да се направи, че всичко е предопределено, води до пълна изолация, комплекс за малоценност и фатализъм.

Рисковият секс и наркотиците присъстват и в тази времева ориентация, но не защото носят удоволствие, а защото неправомерното или невземането им няма да доведат до никаква съществена разлика.

Бъдеща времева перспектива

Част от желанията изискват моментално задоволяване – точно както при хората с настояща хедонистична времева перспектива. Но тук разликата е, че се преценява моментната награда срещу това, което бихме получили в близкото бъдеще. Поставянето на цели – краткосрочни и/или дългосрочни, създаването на списъци със задачи, структурирането на ежедневието са само част от характеристиките на тази времева перспектива. Справянето навреме със задачите на работа е сред приоритетите на хората в тази категория, а и не само справянето навреме, но и качествено справяне е от значение. Тук здравето, грижата за себе си и за хората около нас е приоритет. Новостите и силните емоции не се предпочитат. Утвърденото, провереното и сигурното е за предпочитане от хората с бъдеща времева перспектива.

Идеалната времева перспектива е ниски показатели по *минала негативна*, *настояща фаталистична*. Комбинацията от тези две перспективи не води до нищо хубаво. Някои психолози споделят, че способността да се концептуализира бъдещето, е генетически предопределена и е трудно или невъзможно да се промени. Съществува възможност да се промени отношението към времето, както и поведението, което е свързано с това. Оттук следва, че може да се говори за т. нар. „времева интелигентност“.

Психологическата представа за време е строго индивидуална и подчинена на каузалността на човешкия живот. Затова е трудно да бъде изведена норма и строго определение за това що е време!

Гражданско образование

Изборите за Европейски парламент

Европейските избори се провеждат на всеки 5 години от 1979 г. насам и биват определяни като най-голямото демократично събитие в света. Те са пример за това как гражданите на държавите – членки на Европейския съюз (ЕС), избират заедно своите представители за един общ парламент – Европейския парламент (ЕП). През 2024 г. европейските избори ще се състоят в периода между 6 и 9 юни. **Конкретно в Република България датата е 9 юни**, като изборите за членове на ЕП ще се проведат заедно с извънредните парламентарни избори.

Рубриката води доц. д-р Христо Паунов – омбудсман на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

– Демокрацията никога не трябва да се приема за даденост. Изграждането ѝ е колективно постижение, а поддържането ѝ силна е обща отговорност на всички ни. Демокрацията също така никога не бива да се приема като нещо завършено. Тя винаги може да бъде подобрена. Колкото повече хора гласуват, толкова по-силна става демокрацията ни.

– Бъдещето на европейския проект зависи много и от младите хора – от тяхната готовност да възприемат европейска идентичност и активното им участие в европейския политически процес.

– Гласуването като форма на политическа ангажираност е от жизненоважно значение и си заслужава винаги да се говори защо е важно да се гласува.

Европейският парламент е единственият пряко избран орган на Европейския съюз. На всеки 5 години около 450 милиона гласоподаватели от Европа избират членовете на Европейския парламент, които да ги представляват. През 2024 г. гражданите ще изберат общо 720 членове на ЕП. **В Република България ще се избират 17 членове на ЕП.** Конкретният брой на депутатските места по страни се определя преди всяко провеждане на изборите. Разпределението отчита населението на страните, както и нуждата от минимално ниво на представителство на гражданите от по-малките страни. В Договора за Европейски съюз е заложен т.нар. „принцип на регресивната пропорционалност“. Държавите с по-голямо население разполагат с повече места в сравнение с по-малките. Принципът на „регресивна пропорционалност“ обаче гарантира, че на държавите членки с по-малобройно население се предоставят повече места на глава от населението. Минималният брой депутати от една страна е 6, а максималният – 96.

Европейските избори са като националните избори – както при тях, така и при европейските надпреварата е между различни гледни точки, концепции, идеи, виждания, предложения и т.н. Затова, колкото повече хора гласуват, толкова повече различни гледни точки също ще бъдат представени в новоизбрания Европейски парламент. А това е вид гаранция, че разискванията в него отразяват всички мнения в нашите европейски общества.

Подобно на националните избори, изборите за Европейски парламент са важни по няколко основни причини:

– Решенията на Европейския парламент имат пряко и реално въздействие върху живота на всички. Всяко решение започва с гласуване. Би могло да се каже, че тези, които не гласуват, живеят по чужда воля и решения – в демокрация, избрана от някой друг.

Европейският парламент е институция, която:

– защитава свободата, равенството и принципите на правната държава в целия ЕС;

– насърчава демокрацията, честните избори и правата на човека по целия свят;

– избира председателя на Европейската комисия и гарантира, че институциите на ЕС вършат работата си добре;

– контролира как се изразходват средствата на ЕС, като взема решения съвместно с държавите членки относно бюджета на Съюза;

– следи как се използва бюджетът на ЕС, като упражнява контрол над Европейската комисия и всички институции на ЕС по отношение на техните разходи.

Европейският парламент е връзка на гражданите с решенията, които са от значение за тях. Той определя какво представлява Европейският съюз и как ще изглежда той в бъдеще. Членовете от различните държави и политически партии сформират в ЕП няколко политически групи, обединени от общи цели и визии за Европа.

Работата на Европейския парламент се

Европейският парламент

Сградата на Европейския парламент в Страсбург

разпределя всеки месец между Брюксел и Страсбург. Законодателните предложения на Европейската комисия се обсъждат първо от една от 20-те парламентарни комисии в Брюксел. Тези комисии са съставени от малък брой членове на ЕП и всяка от тях работи по специфични теми и политики. Те разглеждат предложенията на Комисията, изменят ги и гласуват по тях. След това изменените предложения се обсъждат, изменят се отново и се гласуват от всички членове на ЕП по време на пленарните заседания в Страсбург.

При работата си членовете на ЕП трябва да спазват Кодекс на поведение, в който са определени водещите принципи за това как да вършат работата си безкористно, почтено, открито, усърдно, честно, отговорно и при зачитане на репутацията и престижа на Европейския парламент.

ЕВРОПЕЙСКИ ИЗБОРИ
9 ЮНИ 2024 Г.

ИЗПОЛЗВАЙ ГЛАСА СИ.

#ИЗПОЛЗВАЙ
ГЛАСА СИ
EVROPEISKI-IZBORI.EU

Академичен форум по случай Деня на юриста

Докт. Ивелина КОЖУХАРОВА

На 16 април отбелязваме Деня на Конституцията и професионалния празник на българските юристи – ден, специален за всички, които са избрали правото за своя професия и призвание. Тази дата през 2024 г. беше по-специална, тъй като се навършиха 145 години от приемането на Търновската конституция. Юридическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ЮФ) отбеляза празника по интересен и същевременно символичен начин, бидейки средище, т.е. място за среща между студенти, преподаватели и практикуващи юристи. В Ректората на университета се проведе заключителният етап на Академичния форум за есе на тема *Правото ни*.

Втори поред след Академичния форум от есента на 2022 г. (тогава под друг надслов), той предоставя поле за публична изява на студентите от ЮФ, давайки им възможност да изразят своите размишления по актуални правни въпроси, проблеми и събития, които ги вълнуват и които често са повод за обществен дебат. Присъстваха множество гости – магистрати, представители на адвокатурата, преподаватели и студенти.

Форума откриха деканът на ЮФ доц. д-р Даниела Дончева съвместно с представители на организациите – партньори на ЮФ. От името на Пловдивския административен съд участва неговият председател – съдия Марияна Шотева, от Висшия адвокатски съвет приветствие поднесе адв. Албена Пискова, от името на Пловдивската адвокатска колегия – адв. Георги Баев.

Класирането на есетата по предварително определени критерии протече на два етапа (преди и по време на форума), при които всяко есе беше оценявано от петчленно жури от преподаватели и практикуващи юристи. По време на форума се оценяваше уменията да се представят пред публика идеята

Залата беше изпълнена до краен предел

и аргументите от вече написаното есе. В този етап взеха участие 25 студенти от първи курс. Публичната изява за повечето от тях беше своеобразна практическа проверка на знанията и уменията, получени по новата учебна дисциплина *Академично писане*. Личеше огромното вълнение, с което участниците предста-

Деканът доц. Даниела Дончева приветства участниците във форума

вяха избраните от тях теми пред журито. То от своя страна беше изключително позитивно и дружелюбно. Впечатлено и приятно затруднено от убедителното представяне на студентите, журито отличи петимата най-добре предста-

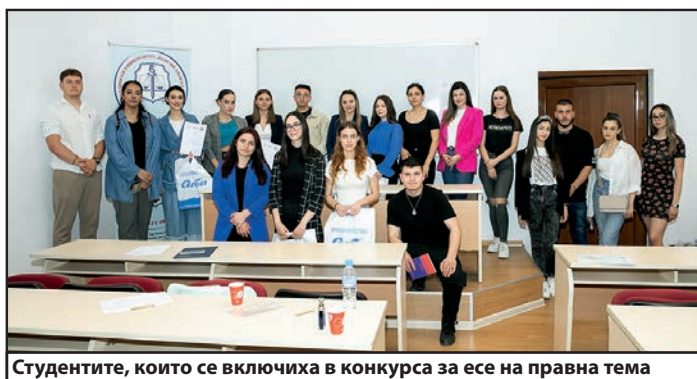
вили се участници със специални грамоти и награди.

Първо място на Академичния форум спечели Йоанна Папазова с есе на тема „Правото е религията, с която всеки се ражда“. На второ и трето място се класираха съответно Силвия Георгиева с есето „Живот без насилие – право, а не привилегия“ и Гергана Драганова с творба, посветена на правото на образование в България. Четвърто място взе Мариета Димитрова с есето „Правото ни на смърт“, пето място – Стояна Колева с размислите си „за“ или „против“ легализацията на аборт. Поощрителни награди заслужиха Мерт Шакир с есето си за равнопоставеността на половете и Стоянка Грънчарова с „Правото на качествен живот в България“.

Наградите любезно предоставиха издателство „Сибир“, Пловдивското университетско издателство и Висшият адвокатски съвет. Избрани есета ще бъдат публикувани на сайта на Асоциацията на българските административни съдии и на страниците на издания на университета.

При закриването на форума деканът на ЮФ доц. Дончева поднесе специални благодарности на всички участници, на организационния комитет на форума, на организациите партньори и на Факултетния студентски съвет. Тя благодари и на журито с председател съдия М. Шотева и членове доц. д-р Ангел Шопов, съдия Веселина Ставрева от Пловдивския окръжен съд, адв. Тодор Димов и гл. ас. д-р Недялко Петров.

До нови срещи, изпълнени с размисли и положителни емоции за правото, на предстоящи следващи форуми!

Студентите, които се включиха в конкурса за есе на правна тема

Търновската конституция

Конституцията на Българското княжество, широко известна като Търновска конституция, е първата конституция на България. Приета е на 16 април 1879 г. от Учредителното народно събрание в Търново.

Подписана е от 212 души (подпис поставя и Сергей Лукиянов, специален представител на княз Дондуков-Корсаков в работата на събранието и автор на проекта за конституция). Без неговото име подписите на българските представители в оригинала на Конституцията са 211 от общо 230 души. В последвалото печатно издание на Конституцията се виждат подписите на 213 души.

Създадена е след конституциите на Гърция, Сърбия и Румъния, но в традицията на българските интелектуалци от освободителните борби и с участието на юристи и други българи, получили висшето си образование във водещи университети в Европа.

Проектът за конституция е създаден като първоначален проект за Органически устав за държавното устройство на Българското княжество. Учредителното събрание, свикано на 10/23 февруари 1879 г., внесе големи промени в проекта, вкл. промяна на наименованието му.

Пореден успех в национално състезание на студенти юристи от Пловдивския университет

На 11 май 2024 г. в Бургаския свободен университет се проведе единадесетото поред състезание по решаване на казус от областта на гражданското и търговското право, организирано от Центъра по юридически науки (ЦЮН). В състезанието взеха участие общо 12 отбора от 7 юридически факултета от страната (Бургаския свободен университет, Варненския свободен университет, Великотърновския университет, Нов български университет, Пловдивския университет, Русенския университет и Софийския университет). Състезателите бяха студенти от трети до пети курс по специалността „Право“. Юридическият факултет на Пловдивския университет бе представен от три отбора.

Надпреварата се проведе в два кръга, като всеки от отбора защити позицията на ищец или на ответник в симулиран процес. Студентите имаха на разположение да изготвят позициите си в рамките на един час, след което бяха оценявани от жури, съставено от преподаватели от участващите юридически факултети. След първия кръг продължиха най-добрите четири отбора – от БСУ, ПУ и СУ. При презентирането на позициите на страните във втората

Представителите на Пловдивския университет

част от състезанието студентите от всички факултети показаха задълбочени знания от областта на частното право, както и способности за бързо мислене, реагиране и формулиране на позиции в краткото време (пет минути) за реплики и дублики. След много оспорвани двубои, които затрудниха оценяващите, журито класира на едно от челните три места един от отборите на ЮФ на ПУ.

Този отбор е в състав: студентите Милен Иванов (капитан, V курс), Линда Бонева,

Габриела Иванова от IV курс и Георги Жилков (III курс). Отборът отлично защити позицията на ответник по представения казус, формулира и посочи реплики по отношение на претенциите на ищеца, прилагайки знанията и способностите си и по правна реторика. Заелите призови места бяха наградени от ръководителя на ЦЮН и преподавател в ЮФ на ПУ проф. д-р Силви Чернев.

Участници и преподаватели се поздравиха за доброто представяне на студентите и си пожелаха следващата година отново да се срещнат и проведат ползотворното събитие.

Гл. ас. д-р Андреан СЛАВЧЕВ
от екипа треньори на отборите на ЮФ на ПУ

Ден на езиците и културите

В навечерието на 24 май Катедрата по романистика и германистика организира за втора поредна година Ден на езиците и културите в любезно предоставената за събитието Конферентна зала при Народната библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив. В програмата взеха участие студенти от специалностите с испански, италиански, немски и френски език, които прочетоха поетически произведения, преводи на любими литературни творби и направиха представяне на една авторска театрална постановка.

В началото водещият Иван Тимчев предостави думата на ръководителя на Катедрата по романистика и германистика доц. д-р Златослава Неделчева-Белафанта, която представи сборник с творби на студенти от 3. курс, „Френска филология“ и „Приложна лингвистика“. След това на сцената бяха поканени студентите от 1. курс, „Приложна лингвистика с немски език“, Габриела Николова и Мариела Алексиева, които прочетоха в оригинал текста на „Одата на радостта“ от Фридрих Шилер и превода на български език на Асен Разцветников.

Студентите от 3. курс на специалностите „Френска филология“ и „Приложна лингвистика“ (с първи език френски) представиха стихотворения, написани или преведени от самите тях. Кристиана Господинова, специалност „Френска филология“, прочете едно прекрасно стихотворение, написано от нея и озаглавено „Когато се връщам вкъщи“, както и един много добър превод на стихотворението на Иван Вазов „Когато ида в Балкана...“.

Данаил Тодоров, специалност „Приложна лингвистика“ (френски език с английски език), представи своето стихотворение „Поема“ и поемата „Море“ на Дамян Дамянов в превод на Александра Александрова, специалност „Приложна лингвистика“ (френски език с английски език). Георги Тодоров, специалност „Френска филология“, прочете свое много лирично стихотворение – „Море“, а след това и прекрасен превод на „Аз и морето“ на незабравимата Петя Дубарова.

Представянето на студентите от специалностите с френски език завърши Йоанна Иванова, специалност „Приложна лингвистика“ (френски език с испански език), която представи стихотворението „Поема за планината“ и превод на стихотворението „Прокоба“ на голямата поетеса Дора Габе.

Паоло Дончев от 3. курс, специалност „Български език и италиански език“, прочете творба, превърнала се в символ на итали-

Участниците в спектакъла и техните преподаватели

анската поезия: *L'Infinito* на Джакомо Леопарди, както и варианта на български език на „Безконечното“ в превод на Стефан Владов. Беше представено и стихотворението „Майка“ на един от най-големите италиански поети на 20. век – Джузепе Унгарети.

Глория Карамфилова, специалност „Български език и италиански език“, ни върна назад във времето с едно стихотворение на класика на италианската литература Данте Алигиери, а след това публиката се наслади на още две кратки творби: „Море“ на Джовани Пасколи и „Приятел“ на Джани Родари.

Накрая, под ръководството на доц. д-р Веселка Ненкова и тоноператора Адриан Стоянов студентите от трети и четвърти курс в специалностите „Приложна лингвистика“ (с испански и втори чужд език), „История и испански език“, „Гражданско образование, философия и испански език“ представиха авторския спектакъл „Un día como todos, pero no del todo“. В постановката взеха участие Божидария Райкова, Жанета Делчева, Цветелина Кисьова, Мишел Вангелова, Лучия Комитова, Димитър Димитров и Антонио Ганов.

След бурните аплодисменти към всички участници в събитието, които заразиха с приятни емоции и настроение препълнената зала, в която сред зрителите присъстваха бивши и настоящи студенти, както и десетки ученици и учители, Денят на езиците и културите беше закрит с пожеланието да учим чужди езици и да опознаваме нови култури, но да ценим, да опазваме и да бдим над българския език и българската култура!

Доц. д-р Веселка НЕНКОВА

Очи в очи с възрожденската книжнина

Ралица ДИМИТРОВА – специалност БЕИспЕ, I курс

Студенти от всички специалности с български език и чужд език, български език и история и български език и гражданско образование от първи курс във Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ посетиха на 19 април 2024 година Народната библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив, за да се запознаят отблизо с книжнината на Българското възрождане. Събитието се осъществи по инициатива на доц. д-р Елена Гетова – преподавател по българска възрожденска литература в Пловдивския университет, и с подкрепата и съдействието на д-р Петко Георгиев – главен библиотекар и завеждащ отдел „Специални сбирки“ в Народната библиотека.

Д-р Георгиев запозна младите хора с историята на библиотеката и им разказа за запазените оригинални издания от епохата на Българското възрождане, които се съхраняват в архивния фонд на институцията. Доц. д-р Елена Гетова изнесе лекции, които представиха в детайли особеностите на възрожденските периодични издания и на спецификите на популяризация на възрожденската учебнически книжнина. Студентите имаха възможността да се докоснат до някои от оригиналите от онази епоха и да почувстват духа на отминалото време. Първата книга, която пробуди интереса на младите хора, беше оригиналът на „Неделник“ на Софроний Врачански. Студентите се запознаха по-отблизо с някои издания, показателни за различните центрове на отпечатване и популяризиране на възрожденската журналистика, като например вестниците „България“, „Цариградски вестник“, „Македония“, „Турция“, които представят Цариград като журналистически топос. Бяха показани и оригинални български издания от Букурещ, Браила, Белград, Болград, Лайпциг и Смирна. Имената на видни представители във възрожденската журналистика, като Иван Богоров, Константин Фотинов, Петко Славейков, Георги Раковски, Христо Ботев и Любен Каравелов, бяха обвързани с облика на конкретни периодични издания, редактирани от тях.

Освен с публицистиката студентите от Филологическия факул-

По време на лекциите бяха представени множество издания от периода на Българското възрождане

тет се запознаха и с теми, представящи възрожденските просвещаващи четива, например коментираха въпроса за прехода от религиозно към светско четиво, първите стъпки към детската личност като обект на педагогическо въздействие и т.н. От възрожденските учебни книги, създадени като помагала за светското възпитание и обучението на детето, интерес предизвикаха „Рибният буквар“ на д-р Петър Берон, идеите за езиковите реформи на д-р Иван Богоров, както и първите български граматики. Положителни емоции и усмивки сред присъстващите предизвикаха сборниците със съвети за здравето и за моралното поведение на човека.

Пресъздадената атмосфера от епохата на Възраждането, добила реални очертания благодарение на докосването до оригиналните издания, породиха естествен интерес у студентите да се потопят по-задълбочено в този сложен и същевременно безкрайно интересен свят на възрожденската книжнина.

Мостове на словото в Комотини

В град Комотини беше представена стихосбирката на българската поетеса Аксиния Михайлова „С очите на ангели, затворени в приют“ в превод на гръцки език от Благородна Филевска-Панагу. Инициативата, реализирана от Лектората по български език и култура, функциониращ в Департамента по език, литература и култура на страните от Черноморския регион към Тракийския университет „Демокрит“ в Комотини, Гърция, е част от проекта „Мостове на словото – среща с българската литература“, който се осъществява по програмата на Министерството на образованието и науката на Република България „Неразказаните истории на българите“. Съорганизатор на събитието, проведено на 10 април 2024 г. под егидата на Генералното консулство на България в град Солун, е ПУ „Паисий Хилендарски“.

Сред официалните гости на срещата с българската литература бяха г-жа Наталия Михалевска – началник на кабинета на министъра на образованието и науката в Република България, г-н Антон Марков – генерален консул на България в град Солун, проф. д.ф.н. Константин Куцаров – декан на Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, проф. д-р Надя Чернева – директор на Центъра за езици и интеркултурна комуникация, доц. д-р Ани Кемалова – заместник-декан по акредитационни процедури, контрол по качеството на обучението и факултетни сайтове, доц. д-р Харун Бекир – ръководител на Катедрата по общо и сравнително езикознание, Величка Гроздева – преподавател по новогръцки език, и Анастасия Кехайова – филолог специалист. Събитието беше почетено и от българската писателка Здравка Евтимова и композитора Хайгашод Агасян.

С приветствие от името на министъра на образованието и науката на Република България проф. д-р Галин Цоков към аудиторията се обърна г-жа Наталия Михалевска. Тя благодари на организаторите на форума и определи „Неразказаните истории на българите“ като една от най-интересните и перспективни в популяризацията на българския език и култура национални програми.

Думи на благодарност и задоволство от постигнатото заедно отправи и деканът на Филологическия факултет проф. д.ф.н. Константин Куцаров, който подчерта активната роля на пловдивските филолози в поддържането и развитието на лекторатите по българистика по света, станало възможно благодарение на неизменната подкрепа от страна на Министерството на образованието и науката на Република България и сътрудничеството с университетите партньори.

Модератор на литературната среща беше доайенът на Департамента по български език, литература и култура – д-р Христина Марку, която впечатли публиката с отлично владение на гръцки език, професионална и преводаческа компетентност. След въстъпителните речи тя предостави думата за коментар на творческия натюрел на Аксиния Михайлова на проф. Мария Димеси. Във фокуса на литературоведския анализ бяха неочакваните паралели и споделеност във възприятията, емоционалните реакции и нагласи, установени при досега на литературния критик с поетически текстове.

От своя страна поетесата Аксиния Михайлова благодари на домакините и организаторите, на преводачката и издателството за възможността да общува с гръцката публика и изрази удоволствието си от факта, че нейни стихове се превеждат от ентусиазираните гръцки студенти, изучаващи български език.

В кулминация на срещата се превърнаха изпълненията на откъси от поетически текстове на български език и гръцки език, прочетени от възпитаниците на д-р Марку и Виолета Джонджорова, лектор по български език, литература и култура. Студентите и преподавателите бяха отличени с плакет на Министерството на образованието и науката на Република България, поднесен от г-жа Наталия Михалевска.

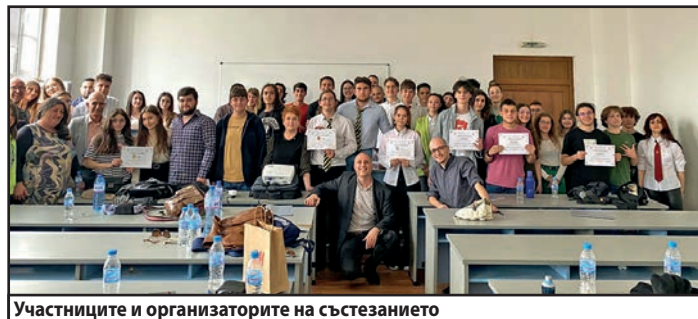
Особен български привкус и емоционален заряд на културното събитие придаде Хайгашод Агасян с песента си „Пътят към България“.

За поредна година историческият куиз събра в университета ученици от пловдивските гимназии

Кристиян ЛЪСКОВ

До кой пловдивски храм се намира паметникът на Пейо Яворов? А вие знаете ли отговора? В отговор на този и много други интересни въпроси премериха сили ученици от елитните пловдивски гимназии в превърналото се вече в традиция състезание, организирано от катедра „История и археология“. Неделният ден на 31 март се превърна в истински празник за участници и гости на събитието в Пловдивския университет. Отборите в надпреварата бяха седем, всеки от които наброяваше до 5 души, а водещите в това издание на състезанието бяха Натали Баръмова и Димитър Стоянов – студенти от II и III курс в специалността „Български език и история“.

Викторината протече в няколко кръга, в които се отговаряше на различни въпроси, съобразени с учебното съдържание по история и цивилизация. Първият кръг включваше въпроси от затворен тип с отговор „вярно“ или „грешно“ и въпроси от затворен тип с един възможен отговор. Във втория кръг въпросите бяха 10 и с отворен отговор. В заключителните последни два кръга въпросите към участниците вече бяха с повишена трудност, но предоставиха на състезаващите се отбори най-много време за размисъл и съответно най-много точки при верен отговор. Решителен обаче се оказа финалният четвърти кръг – „Филипопол и областта“, който донесе неочакван обрат в крайното класиране. Цели 45 въпроса, включващи любопитни описания, разнообразни изображения и карти, определиха крайния победител в оспорваната надпревара за знания. За всички участници имаше подготвени грамоти, книги и парични награди. Така след напрегнато обсъждане и пресмятане на точките журито в състав: д-р Теодора Георгиева, заедно с Мария Илиева и Геновева Гочева – студентки от специалността „История“, определи класирането. Дебютантите от СУ „Св. Патриарх Евтимий“, с емблематично за училището име на отбора – „Лиляната“, зае последното място с 42 точки. Два отбора на Математическата гимназия завършиха на шеста и пета позиция – съответно това бяха

Участниците и организаторите на състезанието

отборите „Четвърта национална катастрофа“ и „Аферата Драйфус“. Макар и лидери през по-голямата част от времето, отборите на ЕГ „Иван Вазов“ – „Матушка Рус“ и „Обществото на народите“, изпуснаха победата на финалната права, заемайки трето и четвърто място. Така отбор „Лаврис“ от Хуманитарната гимназия с цели 85 точки се поздравя с победата в състезанието, с което затвърди за поредна година хегемонията на своето училище в него. След тях на призовото второ място застанаха учениците от отбор „Васил Априлов“ – отново възпитаници на МГ „Акад. Кирил Попов“.

Емоционалното и интригуващо състезание се проведе в присъствието на всеотдайните учители Тенчо Димитров, Диана Георгиева, Ралица Димитрова, Стоянка Рангелова, Илко Василев и Камен Христосков, които с притеен дъх наблюдаваха и съп्रेживяваха вълнението на своите възпитаници. Към тях и техния неуморен труд са отправени нашите най-искрени благодарности. Историческият куиз и този път бе плод на усилията на екип преподаватели от катедра „История и археология“, начело с доц. д-р Димитър Димитров, доц. д-р Симеон Кацаров и хон. ас. д-р Теодора Георгиева, които с дейната подкрепа на студентите от Студентския историко-археологически клуб „Проф. Велизар Велков“ реализираха този празник на знанието в Града под тепетата.

Състезание по права на човека

Диана ПАРПАРОВА студентка от 4. курс на ЮФ

През периода 26 – 28 април 2024 г. в Пловдив се проведе третото поред състезание по права на човека (Moot Court Competition), организирано в партньорство с Юридическия факултет и Студентския съвет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ЮФ), Математическа гимназия „Акад. Кирил Попов“ – Пловдив, Административния съд – Пловдив, Пловдивската адвокатска колегия, издателствата „Сиела“ и „Сиби“.

Състезанието е предназначено както за студенти по право, така и за ученици, съобразено с нивото на техните правни познания. Участие взеха ученици от гимназиалните класове на различни училища от Пловдив. Състезанието се проведе в три поредни дни, като през първия ден то беше с опознавателен елемент между журито и участници в състезанието. При самото протичане на състезанието участниците бяха разделени в два потока в отбори по двама. Те отстояваха своите позиции по подготвени специално за състезанието и предварително предоставени казуси с международен елемент. Съгласно с регламента на състезанието всеки отборите

Част от състезанието се проведе и в сградата на Административен съд – Пловдив

защитаваха позицията на ищец и ответник по поставения казус. Във втория ден състезанието се проведе в сградата на Математическата гимназия. Етапите на състезанието бяха с елиминиращ характер – излъчиха се по четири отбора от поток (ученици и студенти), които продължиха надпреварата към полуфиналите. Преценката бе направена на базата на цялостното им представяне.

Финалите се проведоха в неделния ден в Административния съд – Пловдив. Класи-

ралите се участници изложиха своите най-силни аргументи и се насладиха на преживяването и възможността не просто да присъстват в съдебна зала, а и да встъпят в ролите на защитници, пледират неотклонно в полза на подзащитните им страни.

На церемонията по награждаването участниците получиха своите призове за отлично представяне. Специални награди бяха връчени на отборите на победителите – студентите Симона Попова и Николай Павлов от 4. курс на ЮФ, както и учениците от 11. клас на Пловдивската търговска гимназия Мия Делгадо и Надя Домусчиева. Награда от името на Адвокатската колегия в града връчи нейният председател – адвокат Георги Баев.

Кръгла маса с международно участие в Юридическия факултет

Ас. Христо КУТИЕВ

Международна мултидисциплинарна кръгла маса на тема „Трудова експлоатация, сексуална експлоатация и трафик на хора“ се проведе на 17.04.2024 г. в Пловдивския университет. В събитието участваха студенти по криминология от Университета „Еразъм“ в Ротердам, Нидерландия, както и членове на Студентската асоциация „Criminology in Actie“, от една страна, и студенти от домакина – Юридическия факултет на Пловдивския университет (ЮФ). Участниците бяха приветствани от декана на ЮФ доц. д-р Даниела Дончева. След кратко представяне на университетите студентите от ЮФ направиха свои отделни презентации в два панела – трудово- и наказателноправен.

Студентите от ЮФ подготвиха презентациите, следвайки препоръките на организаторите на събитието – гл. ас. д-р Ваня Митева и ас. Христо Кутиев. Петокурсничките Теодора Недялкова и Мария Гуджева се изяха в трудовоправния панел, като разискваха аспекти на защитата на правата на работниците при извънреден труд, както и на принудата към труд. Във втория панел, посветен на наказателноправните проблеми, участваха Лора Апостолова

Участници в кръглата маса

(трафик на хора) и Константин Илчев (трафик на хора, сексуална експлоатация и жизнен стандарт) от 4. курс, третокурсничката Мадлен Павлова (трафик на деца) и Тонита Маркова от 5. курс (принудителни бракове). След презентациите се проведе и едночасова дискусия с активното участие на всички студенти.

Ден на отворените врати в Химическия факултет. Представени бяха и две нови специалности

В Химическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за пореден път се проведе Ден на отворените врати. Втора аудитория се оказа тясна, за да побере всички желаещи, който дойдоха на 6 април 2024 г. да се насладят на магията на химията и да задоволят своя интерес и любопитство към тази наука.

Събитието бе открито от заместник-декана доц. д-р Пламен Ангелов, който приветства всички присъстващи с традиционното „Добре дошли“. Следващата част от програмата включваше представяне на факултета и различните специалности, по които се провежда обучение, като тук се включиха и настоящите студенти.

Людвика Радева – „Химия“, IV курс, описа спецификата на специалността и демонстрира нагледно защо в химията се крие ключът към разбирането на основите на всичко около нас – от изследването на реакциите в клетките на животните и растенията до създаването на интелигентни материали за бъдещите технологии. Тя подчерта, че именно химията дава възможност за по-пълно разбиране и нови пътища за преобразуване на света.

Йоана Петрова от III курс, специалност „Медицинска химия“, разказа за възможностите за срещата между химията и медицината, които съвместно създават основата за разработването на нови лекарства, диагностични методи и терапии.

Даниела Димитрова сподели как химията играе важна роля в сферата на бизнеса, като представи специалността „Химия с маркетинг“. „Съчетавайки химията с маркетинга, изберете тази специалност ще бъдате въоръжени с уникалния набор от умения, необходими за успешна кариера в конкурентния свят на науката и бизнеса“ – подчерта тя.

Теодора Читанова като представител на специалността „Химичен анализ и контрол на качеството“ разказа как се комбинират технологиите и високите стандарти за качество, които играят ключова роля във всяка една индустрия и производство.

Специалността „Химия и английски език“ бе представена от Ралица Петкова, която разкри защо именно тази специалност дава възможност за вписване във възвращащия свят на образованието, за да вдъхновяват бъдещите поколения и да оформят утрешния свят.

Специално внимание бе отделено на новите специалности, които се предлагат от Химическия факултет, а именно „Зелена химия и екоикономика“ и „Криминалистична химия“.

Специалността „Зелена химия и екоикономика“ очертава пътя към устойчиво бъдеще – към свят, където науката и икономиката работят заедно в хармония с природата. Избра-

Йоана Петрова представя специалността си пред кандидат-студентите

лите тази специалност ще изучават иновативни подходи за разработване на продукти и производствени процеси,

които са екологично устойчиви и ефективни от гледна точка на ресурсите.

За първи път Химическият факултет заедно с Юридическия и Факултета по икономически и социални науки предлагат специалността „Криминалистична химия“ за тези, които биха желали да са на първа линия в борбата с престъпността. Тази специалност притежава уникална програма, която комбинира основите на химията със специализирани познания в областта на съдебната химия, криминалистиката и правните науки. Тези направления дават възможност за иновативни подходи към изучаването на химията, като съчетават академичните познания с актуалните области на интерес.

Част от програмата включваше и ежегодното състезание по химия, на което се явиха участници от цялата страна. Те представиха своите умения успешно, а получената оценка може да бъде използвана от тях като „вход“ за Химическия факултет през настоящата кандидат-студентска кампания.

Преподавателите от факултета заедно със студентите и докторантите посрещнаха всички желаещи да посетят катедрите и им представиха интересни химични демонстрации, въвеждайки ги в необикновения възшебен свят на химията.

Благодарим на всички, които се присъединиха към нас в този незабравим ден, споделяйки с вдъхновение и радост любовта си към химията!

Гл. ас. д-р Станимир МАНОЛОВ

„КНИГИТЕ, ЖИВОТЪТ И СВЕТЪТ“

бе мотото на поредната национална филологическа научна конференция

В календара на събитията на Филологическия факултет задължително място е отделено за Националната научна конференция за студенти и докторанти. На 16 май в 6. аудитория бе тържественото открито двадесет и шестото й издание, посветено на 120-годишнината от рождението на изтъкнатия български поет Атанас Далчев. Със словото си главните организатори на събитието, доц. д-р Красимира Чакърова и гл. ас. д-р Здравко Дечев, вдъхнаха кураж на всички млади изследователи, преподаватели и гости. От името на Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“ приветствие отправи Ивайло Лепоев. Събитието бе уважено и от доц. д-р Борян Янев – заместник-ректор по международната дейност и връзки с обществеността, както и от доц. д-р Ани Кемалова – заместник-декан на Филологическия факултет по акредитационни процедури и контрол по качеството на обучението. От името на Студентския съвет участниците бяха поздравени от докт. Елка Петрова – заместник-председател на организацията.

Начало на заседанието бе дадено непосредствено след приключването на церемонията. Аудиториите и семинарните зали станаха поле за дебютни изяви, за изяви на вече утвърдени участници, за представяне на оригинални разработки, за дискусии по поставените теми. Част от разискванията бяха пренесени и на задължителния коктейл в края на деня.

За любителите на изящното слово бе организирана среща с поетесата Мария Донева, която развълнува присъстващите с изпълнения на свои творби и отговори на зададените въпроси.

Следобедът на 17 май беше най-вълнуващият момент от конференцията, когато участниците научиха какъв е резултатът от положени труд. Оживените дискусии между членовете на журито и в двете секции превърна в тенденция забавянето на церемонията по награждаване.

В секция „Литературознание“ за поредна година прозвучаха оригинални изследователски прочити, неочаквани паралели между произведения и задълбочени разсъждения на младите автори. Не по-малко респектиращи бяха и превърналите се вече в традиция разисквания между докладчиците. Наградите на отличилите се бяха връчени от председателя на журито доц. д-р Димитър Кръстев и от доц. д-р Камелия Спасова, която е неизменна част от всяка пловдивска конференция. Носители на първа награда в секцията за бакалаври станаха Габриела Иванова, Златина Дамянова, Самуил Радилов и Силвия Николова от СУ. На второ място бяха класирани Адриана Андреева, Алис Димишева, Кристина Георгиева и Мария Генчева от СУ, а третото място си поделиха Деница Петрова (ПУ), Кристина Димитрова (СУ), Кристиан Недялков (СУ), Лидия Василева (ПУ), Милен Колев (СУ) и Тихомир Алексиев (СУ). Поощрението отидоха при Виктория Манева (СУ), Димана Димитрова (СУ), Екатерина Георгиева (СУ), Мария Игнатова (СУ), Христина Писачева (ПУ), Цветелина Александрова (СУ). При магистрите първата награда отиде при Божана Бонева (ПУ), а втора награда получи Борис Бисеров също от ПУ. Специална награда за дебют на името на д-р Сирма Данова, която ни напусна в края на миналата година и която беше неизменна част от историята на този научен форум, бе връчена на Невена Милева (СУ) за доклада „Интерпретиране на думата will от сонет 135 на Шекспир в четири български превода“.

Езиковедското жури беше не по-малко затруднено при оценяването на богатата гама от научни разработки в полето на съвременния български език, психолингвистиката, съпоставителното езикознание и др. Всеки доклад предизвика въпроси,

Сборникът с докладите от предишната конференция

Традиционната обща снимка на участниците и членовете на научното жури

насочени към докладчиците, но не по-малко бяха и дискусии между самите членове на журито. Наградите в секцията връчи председателят проф. д.ф.н. Константин Куцаров, който отпрати индивидуален коментар към всеки участник. При бакалаврите първо място извоюваха Ивана Кунева и Габриела Вълчева от ПУ. Вторите награди отидоха при Диана Андрова (СУ), Калина Шолева (СУ) и Исмаил Нурула (ПУ).

Четири трети места бяха отредени за докладите на Патрик Михайлов (СУ), Габриела Тонева (ПУ), Гергана Николова (ПУ) и Кристиан Бошулски (ПУ). Поощрителна награда получи Ивана Попова (СУ), Савина Савова (ПУ), Анна Кузнецова (Руски университет на дружбата на народите в Москва) и Александрина Димова (СУ). При магистрите първа награда получи Габриела Дамянова (ВТУ), а втора – Славея Горанова (МУ „Проф. д-р П. Стоянов“, Варна).

Церемонията по награждаването бе придружена от силни и заслужени ръкопляскания за младите изследователи, а дебютантите бяха допълнително поздравени и за смелостта си да включат в конференцията. Камбаният звън несъмнено бе знак за магичността на форума, събиращ вече двадесет и шест години ентузиастични участници, преподаватели, слушатели и организатори.

„Плодовете“ на миналогодишното издание на конференцията бяха представени в шестия брой на сборника „Verba iuvenium“ („Словото на младите“). Главният редактор на изданието, доц. д-р Красимира Чакърова, която благодари на авторите за коректното отношение при изпълнение на изискванията за публикуване на текстовете, отбеляза и радостния факт, че сборникът все повече „набъбва“, причината за което е големият брой наградени научни разработки.

Край на събитието сложи традиционният ритуал между главните организатори и общата снимка на всички участници във форума. Двадесет и шестата национална научна конференция за студенти и докторанти ще бъде запомнена с множеството споделени идеи, теми, провокиращи въпроси, вълненията на участниците и радостта на научните им ръководители. Без съмнение преживяното през тези конферентни дни ни кара с нетърпение да очакваме следващото издание, защото, както споделят съставителите на „Verba iuvenium“ – „словото на младите“ не робува на предразсъдъци, то извира от дълбините на сърцето“.

Елица МАРИНОВА

Лингвистичен клуб „Проф. Борис Симеонов“

Кристиян
ЛЪСКОВ

Докторантски дебюти

Традициите на университетската общност повеляват дух на взаимодействие и сътрудничество, които да формират подкрепяща среда за всички нейни членове. Като пъстроцветен гоблен, съставен от идеи и таланти, които заедно създават нещо по-голямо от сумата на своите части. С това ръководно начало, чиято истинност устояваме, се проведеха първите в историята на Пловдивския университет „Докторантски дебюти“.

Подобно на шахмата, докторантският път представлява една многоходова комбинация на ума. Всъщност етимологията на думата „дебют“ се извежда още от старофренския глагол „débuter“, обозначаващ първия удар по мишената или целта. Именно с участието си в това събитие докторантите получиха възможност да направят своите първи крачки и в развитието си като изследователи.

И може ли дебюти без дебати? Заместник-ректорът проф. Владимир Ангелова също се включи в дискусията

Зад идеята и организацията на „Докторантски дебюти“ стои Университетският център за работа с млади учени, докторанти и постдокторанти Academia Iuventutis, представяван от проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева и докт. Йоанна Гудалова. В деня на светите Константин и Елена инициативата обедини докторантите от различните факултети на университета, които получиха трибуна да представят доклади на теми от дисертационните си трудове. Заседателната зала на ПУ „Паисий Хилендарски“ събра заедно докторантите, техните научни наставници, академичните съветници към Academia Iuventutis, любопитни студенти и скъпи гости. Сред официалните лица, уважили събитието, бяха проф. д-р Владимир Ангелова – представител на ректорското ръководство и декан на Педагогическия факултет, Ваня Григорова-Миланова – заместник-началник на отдел „Развитие на академичния състав и докторантури“, доц. д-р Маргарита Русева – декан на Факултета по икономически и социални науки.

Програмата на научния форум включваше четири заседания, модератори на които бяха гл. ас. д-р Д. Панчев, ас. д-р А. Ертюрк-Минчева, доц. д-р Д. Божилов и гл. ас. д-р М. Кацарска. Докторантите бяха представени на академичната общност от своите научни ръководители, като всеки участник изнесе в рамките на 15 минути своя доклад, а разнообразието и пъстротата от теми бяха атестат за ролята на ПУ „Паисий Хилендарски“ като мултидисциплинарен научноизследователски център.

Начало на работните сесии поставиха дебютантите на Философско-историческия факултет. Веселина Ботева представи интердисциплинарен доклад на тема *Управление на здравни организации – цели, функции, методи и духовна подкрепа. Холистичен подход към пациенти*, последван от Кристиян Лъсков с *Аспекти на психологическата война във византийските военни трактати от IX – X век* и Десислава Босилкова – с *Ролята на Кортесите във финансовата политика на Фелипе II (1556 – 1598) в Кастилия*. Второто заседание продължи с два доклада на колегите от Факултета по икономически и социални науки – Мария

„Университетите са лаборатории за идеи, където различията се срещат и сблъскват, за да създадат нови хоризонти.“

Мери Макалийс

Проф. Любка Липчева-Пранджева открива форума

Влаева със *Счетоводно отчитане на социалните ефекти от стопанската дейност* и Ивелин Колев с *Динамика в идейните и ценностните ориентации в българската партийна система след 1989 г.* Панелът бе затворен с доклада *Електронно правосъдие* на Милица Тильовска от Юридическия факултет. В третото заседание се изявиха получиха възпитаниците на Биологическия и Химическия факултет: Янина Климентова-Николова – *Екологични аспекти на въздействието на фотоволтаични паркове върху околната среда*, Мария Бъчварова – *Мултикомпонентни реакции за амидоалкилиране на кислородсъдържащи индоли*, и Дияна Димитрова – *Получаване на N-флурбипрофен заместени 1,2,3,4-тетрахидроизохинолини чрез реакция на вътрешномолекулно α-амидоалкилиране в условия на механохимичен синтез*. Заклучителната сесия изнесе участниците от Филологическия факултет. Към въпроса за креолизирания текст бе озаглавена темата на Кристиана Колева. Симона Матева пък представи на английски своя доклад *The adverb still as a 'low' adverb in english and bulgarian. A crosslinguistic analysis of cinque's adverb hierarchy // Наречието (все) още като „ниско“ наречие на английски и български. Междуетиков анализ на йерархията на наречията на чинкуе*. Програмата на тазгодишните докторантски четения бе затворена с доклада 1967 г. – *обрати в издателските стратегии на „Христо Г. Данов“* на Йоанна Гудалова.

Докторантите бяха приветствани в празнична атмосфера и с цветя от организаторите, а в хода на дискусиите и преките контакти с колегията получиха и много ценни напътствия и съвети за реализирането на своите изследователски проекти. Academia Iuventutis зарадва аспирантите и с ангажимента техните доклади да бъдат публикувани в дигитален сборник, с което те да получат и своята първа публикация.

При закриването на събитието участници и организатори си пожелаха още много бъдещи срещи и инициативи в дух на сътрудничество и в името на успешното развитие на всеки един, поел по трудния и дълъг научен път.

Вестник „Пловдивски университет“

ISSN 2815-4592 (print), ISSN 2815-4606 (web)

Главен редактор: Тильо Тилев, тел. 032/261 477

Електронна поща: tiliotilev@uni-plovdiv.bg; vestnik_pu@abv.bg

Коректор: Гергана Иванова. Предпечат: Георги Ташков

Печат: Пловдивско университетско издателство

Адрес на редакцията: Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24

Приключи най-успешният до момента сезон на Start-up Academy

Доц. д-р Даниела ПАСТАРМАДЖИЕВА

За трета поредна година Офисът за технологичен трансфер организира за студентите, докторантите и работещите в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ обучения за придобиване на предприемачески умения и менторство в рамките на Start-up Academy. Събитията отново се проведоха съвместно с Клуба на мениджъра и Студентския съвет на ПУ „Паисий Хилендарски“, което прави тях и избраните лектори особено интересни за студентската аудитория.

Поради големия интерес към Сезон 2 на Start-up Academy Сезон 3 започна по-рано от предвиденото – още през есента на 2023 г. Това даде възможност в академията да бъдат включени още повече лектори и ментори, като организаторите успяха да реализират внушителните шестнадесет събития. Фокусът беше устойчивото бизнес развитие, като последното оказва влияние и върху подбора на лекторите. Самите лектори са предприемачи от множество различни сфери, защото Пловдивският университет е класически университет, като преподавателите и обучаемите имат разнообразен профил и интереси.

Още в началото на сезона бе обърнато внимание върху значимостта на изграждането на определени личностни качества, които са предпоставка за успех в предприемаческата дейност. Имаше лекции, посветени на дигитализацията на бизнеса, дигиталния маркетинг, иновациите, личностното предприемачество, изграждане на онлайн бранд, нови бизнес модели посредством YouTube канал и др. Сред акцентите в Сезон 3 бяха и лекции, свързани с развиването на финансовата грамотност като гаранция за стабилност на бизнеса. В изданието бе включена и лекция за защита на интелектуалната собственост. Сезонът насочи вниманието на участниците и към значимостта на иновациите за успеха на бизнес

Аудиторията на събитие 11 от Сезон 3, 16 април 2024 г.

са. Разбира се, бяха представени множество примери за успешно изградени и устойчиви бизнеси в сферата на човешките ресурси, недвижимите имоти, дигиталните услуги, мултиелектронния маркетинг и други.

Айтен Саатчъ, Васил Чакърджков и Снежина Сулева, 26 март 2024 г.

Събитията през този сезон отново бяха напълно безплатни за обучаемите и се провеждаха само в присъствен формат, като лекциите бяха посетени от близо 1000 души – студенти, докторанти и работещи в ПУ. Всички, които не са успели да присъстват, могат да го направят на страницата на Start-up Academy – сезон 3 (https://tto.uni-plovdiv.bg/?page_id=2227). Водещи на събитията от Сезон 3 бяха Снежина Сулева, председател на Клуба на мениджъра и студентка в бакалавърската програма „Бизнес мениджмънт“, и Айтен Саатчъ, PR на Клуба на мениджъра и студентка в бакалавърската програма „Мениджмънт на туристическия бизнес“.

До 31 октомври 2024 г. всички желаещи могат да се включат в Конкурса за най-добър стартап проект на ПУ (<https://startup.uni-plovdiv.bg/>) или да подадат своята идея за бизнес своевременно в конкурса Финансиране на стартап проект от бизнес ангел (<https://startupinvestor.uni-plovdiv.bg/>).

Интересни факти за природния газ

Природният газ отдавна се използва в бита на човека. През последните години станахме свидетели на това как синьото гориво може да се използва освен в икономически и в политически аспект. Ето някои интересни подробности за него:

- Природният газ съдържа предимно метан: 70 – 98%, и няма цвят и мирис.
- Природният газ се среща отделно от нефта или заедно с него. В последния случай той често образува нещо като газова шапка над петролните находища.
- В газа, използван в бита, специално се добавя ароматно вещество, за да може при евентуално изтичане човек да го усети.
- Когато има теч, природният газ се натрупва в горната част на помещението, тъй като е почти 2 пъти по-лек от въздуха.
- Природният газ се samozапалва при температура 650°C.

● Уренгойското газово находище (Русия) е най-голямото на планетата. Руската компания „Газпром“ притежава 17% от световните запаси на природен газ.

● В Туркменистан от 1971 г. газовият кратер Дарваза, по-известен като „Вратата на подземния свят“, гори непрекъснато. Тогава геолозите решили да запалят природния газ, като погрешно предположили, че той скоро ще изгори и ще изчезне. Огънят обаче продължава да гори и днес.

● Интересен факт е, че метанът се счита за третия най-разпространен газ след хелия и водорода в цялата Вселена.

● Природният газ се добива на дълбочина над 1 км, като в някои случаи дълбочината може да достигне 6 км!

● Всяка година човечеството добива над 3,5 трилиона m³ природен газ.

Денят на Корея в Пловдивския университет

Пловдивският университет отбеляза на 13.04.2024 г. Деня на Корея с отворени за публикация врати за първи път от 2018 г., когато започва да се провежда събитието. Това е нова стъпка към представянето на упорития труд на нашите студенти. Следвайки ежегодната традиция за организиране на такъв празник, нашите студенти тази година решиха да споделят своето преживяване както с колегите си от 1. курс, които за пръв път имаха възможност да се включат в Деня на Корея, така и с всички студенти от други специалности и външни гости, които проявиха интерес да се запознаят с корейската култура и език.

Събитието се проведе в Ректората на университета и беше организирано от студентското общество, изучаващо специалностите „Български език и корейски език“ и „Приложна лингвистика (английски език с корейски език)“ във Филологическия факултет. Тези две специалности предлагат задълбочено изучаване на корейския език, култура и история.

По време на празника бяха показани различни аспекти на корейската култура чрез няколко „работилници“ – от традиционно облекло „ханбок“, корейска попмузика и модерни танци, оригами в стил „чонги чобки“, представени от възпитаниците на двете специалности, най-вече първи и втори курс, до щанд „Информация за кандидат-студенти“, представена от 3. курс, която беше посетена и от родители на бъдещи кандидат-студенти. Студенти от 1. и 2. курс бяха подготвили за гостите презентация на тема „Тайната на Корея – от древни времена до К попиндустрията и ролята на образованието“. Дългогодишните водещи от 4. курс умело преведоха всички присъстващи през програмата чак до викторината за Корея с 30 въпроса и награди.

На събитието присъстваха професори и гости, които бяха възхитени от разнообразието на представените дейности. Заместник-деканът доц. д-р Красимира Чакърва приветства всички присъстващи на празника, като пожела на студентите да продължават да бъдат все така целеустремени и да изграждат красиви мостове между корейската и българската култура.

Д-р Джеймс Канг поздрави студентите за техния труд при подготовката на празника, като отбеляза, че през октомври ще се навършат 10 години от създаването на двете специалности с

Студентите корейсти заедно със своите преподаватели и гостите

корейски език.

Специален гост бе Мая Христова, завършила първия випуск на специалността „Приложна лингвистика (английски език с корейски език)“ в Пловдивския университет. Тя вдъхнови настоящите студенти със своята презентация „От Пловдив до Корея“, разкриваща нейните преживявания като магистър в Южна Корея.

Следват впечатленията на наши колеги първокурсници от специалността „Български език и корейски език“:

„Аз мога да кажа, че се вдъхнових от завършилата в Корея Мая и от нейния разказ за преживяванията ѝ. Беше изключително интересно и се замислих дали и аз ще имам възможността да преживея такова нещо.“

Виктория Стойчев

„Беше много зареждащо да видя толкова много хора, които се интересуват от езика и културата на Корея.“

Анна Малинова

„Най-много съм впечатлена от колегите ни от по-горни курсове. Те ме мотивират да уча и да продължавам това, което правя. Благодаря ви много, надявам се и ние някой ден да станем подкрепа за кандидат-студенти и 1-вите курсове.“

Анастасия Хижняк

Всички посетители имаха възможността да опитат типични корейски ястия, да получат своето име или избрана от тях дума, изписана на корейски, и да посетят още куп други интересни за тях щандове.

Денят на Корея в Пловдивския университет беше успешно събитие, което спомогна за по-доброто разбиране и уважение към Корея – страна с различни култура и традиции от българските. Нашите студенти имаха възможността да покажат красотата на тази страна през своята гледна точка и да запознаят гостите с нейната култура, докато се забавляват. Денят на Корея е събитие, което вдъхнови всички нас да се стараем повече, за да покажем на света защо обичаме и изучаваме този език и защо с гордост един ден ще се наричаме корейсти.

Яна ШУМОВА, Кети КАНГ

Изложба търси паралели между символиката на традиционната българска шевица и китайската йероглифика

В Регионалния етнографски музей бе открита изложбата „Българска шевица и китайски йероглифи – един (не)възможен паралел“. В експозицията, организирана от Класната стая „Конфуций“ към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, са включени дванадесет миниатюри на Людмила Александрова. В тях авторката търси паралели между символиката на традиционната българска шевица и китайската йероглифика.

Изложбата е вдъхновена от идеята за межкултурен диалог отвъд границите на думите, осъществен с изразните средства на традиционното изкуство.

По време на откриването студенти от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ и китайски доброволци на Института „Конфуций“, София, представиха пред гостите още един дългоочакван проект на Класната стая „Конфуций“ – бутиков концерт под надслов „В непознатия свят на китайската народна музика“. Залите на музея бяха огласени от изпълнения на традиционни китайски инструменти, вокални изпълнения и танцови импресии.

Официален гост на изложбата и бутиковия концерт, посветени на 75-годишнината от установяването на дипломатически отношения между България и Китай и на Деня на китайския език в ООН, беше Ян Тиен – ръководител на отдел „Образование“ към Посолството на Китайската народна република. Той поздрави организаторите и участниците и подчерта незаменимата роля на

Официалните гости при откриването на изложбата

изкуството в изграждането на взаимно разбиране и приятелско отношение между страните ни.

От името на ректора на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов приветствие отправи доц. д-р Борян Янев – зам.-ректор на висшето училище, който сподели впечатления от посещението си в Китай и очерта нови възможности за академичен обмен на ПУ „Паисий Хилендарски“ с китайски висши училища.

Десетата национална универсиада донесе

За четвърти път град Стара Загора бе домакин и партньор в организирането и провеждането на Националната универсиада. В града на липите от 8 до 17 май 2024 г. около 1500 студенти от 25 университета се състезаваха по 16 вида спорт. Това е десетата универсиада, която премина под знака на 30-годишнината от създаването на Асоциацията за университетски спорт „Академик“.

АУС „Академик“, Тракийският университет и Община Стара Загора бяха трите основни фактора за перфектната организация на най-мащабното събитие в академичния спорт. Разбира се, трябва да се отдаде дъл-

жимото и на Министерството на младежта и спорта, ръководствата на висшите училища и спортните им структури, защото без тяхната постоянна подкрепа тези форуми в такъв формат не биха могли да се осъществят.

Трябва да благодарим и на преподавателите по спорт и треньорите, защото техните възпитаници показаха ново, по-високо ниво на спортно-технически умения, академично уважение и желание за победа! Да благодарим и на цялата академична общност, защото едва ли другаде може да се усети в такава пълнота максимата „Здрав дух в здраво тяло“. Неслучайно в спортните ни

отбори има представители на толкова различни специалности, което е и начин да общуват хора от различни направления и с различни интереси.

Пловдивският университет е сред висшите училища с най-добре развит спорт – отборите ни са участвали във всяка една универсиада в продължение на десет години. На този голям спортен форум нашите спортисти се включиха в състезанията по тенис на маса, тенис, бадминтон, волейбол, футбол, лека атлетика, плуване, баскетбол, кикбокс, джудо. Ето и класирането им в отделните дисциплини:

Волейбол (жени)

През последните години женският ни отбор по волейбол е абониран за първото място. Тазгодишното издание на Националната универсиада не беше изключение, а приносят за поредната шампионска титла е на Златина Друмева, Анета Петрова, Никол Дулева, Лора Славчева, Савина Патева, Теодора Любомирова, Траяна Стоянова, Кристиана Христова, Габриела Русева, Румяна Нанкова, Гюлчин Мустафа, Елица Иванова, Кристина Караджова, Елизабет Георгиева.

Тенис на маса

Отборът ни по тенис на маса по традиция се представя много силно. Мъжете в състав: Кирил Попов, Стоян Сариев, Мартин Тюфекчиев и Божидар Хаджистефанов, се пребориха за първото място в отборната надпревара, докато жените – Селин Сами и Красимира Немигенчева, останаха на почетното четвърто място. В индивидуалното класиране сребърен медал спечели Кирил Попов, а при смесените двойки той заедно с Калина Христова извоюваха златния медал. При жените двойката Селин Сами и Красимира Немигенчева спечели бронзов медал.

Тенис (жени)

Тенисистките ни заслужиха второто място в отборното класиране, като принос за това имат Алексия Василева, Берна Яхе, Илайда Юзтюрк, Деница Атанасова, Мира Димова, Жулиана Легова.

Бадминтон

Трето място отборно при мъжете, които бяха в състав: Николай Давчев, Стефан Терзиев, Наско Найденов, Павел Димитров, Ивайло Делчев, Иван Рендаков, Светлан Димитров.

На двойки мъже сребърен медал спечелиха Павел Димитров и Наско Найденов.

Жените са вицешампиони в отборното класиране, като приносът е на Петя Касабова, Габриела Атанасова, Елеонора Иванова, Шели Сейменска, Ася Паунова. В индивидуалното представяне Петя Касабова спечели сребърен медал, тя заслужи среброто и на двойки жени заедно с Габриела Атанасова. С бронзов медал се окичи другата ни двойка – Елеонора Иванова и Шели Сейменска. Бронзов медал заслужиха при смесените двойки Елеонора Иванова и Стефан Терзиев.

много успехи за спортистите на университета

Футбол

След шампионската титла през миналата година футболистите ни отново са на почетната стълбичка, но отстъпиха две места по-назад. За бронзовите медали принос имат Георги Чумпов, Григор Георгиев, Тодор Тодоров, Александър Праматаров, Виктор Панеков, Иван Арамазов, Петко Петков, Георги Мавродиев, Христо Стоянов, Йордан Маджаров, Васил Църцев, Васил Стойчев, Теодор Фърков, Видол Сейменски, Станимир Марински, Борислав Дончев, Виктор Янев, Иван Арсов, Тодор Танчев, Мартин Иванов, Николай Минков, Васил Янков, Васил Богданов.

Лека атлетика

Лекоатлетите ни по традиция също се представят много силно на национално равнище. И тази година не беше изключение. Извоювани бяха общо 13 медала, от които 6 златни, 6 сребърни и 1 бронзов.

В класирането по групи дисциплини при мъжете: група спринт – първо място; група бягания – трето място; група скокове – второ място; група хвърляния – шесто място. В отборното класиране сме на второ място.

При жените класирането по групи дисциплини е следното: група спринт – първо място, група бягания – пето място; група скокове – трето място; група хвърляния – първо място. В отборното класиране жените също са на второ място.

Ето и най-добре представилите се състезатели при мъжете в отделните дисциплини:

Ангел Бахчеванов – първо място на скок на дължина; Ивайло Щипков – второ място на 100 м; златен медал спечели мъжката щафета на 4 x 100 м, която бе в състав: Ангел Бахчеванов, Ивайло Щипков, Пеньо Кунчев и Стоян Стаматов.

Своя принос за отборното класиране имаха още Любен Виденов, Калоян Йорданов, Димитър Костов, Георги Скорчев, Ивайло

Андреев, Николай Желев, Гени Семковски.

При жените Венелина Петкова спечели първо място на копие и трето място на гюле; Мартина Писачева – второ място на 100 м. Женската щафета на 4 x 100 м в състав: Мартина Писачева, Златка Райчева, Татяна Начева, Стойка Петкова, заслужи сребърните медали.

За отборното класиране помогнаха Дияна Булкина, Маргарита Хаджийска, Габриела Илиева, Преслава Дочева, Мария Вълева, Мериян Маринова, Лидия Заирова.

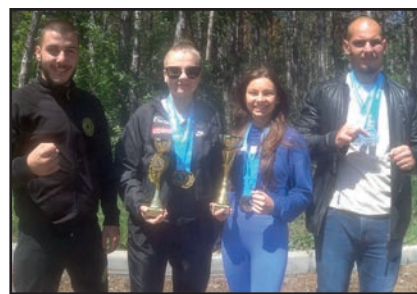
Джудо

Много добро представяне при жените – Йоана Пишмишова спечели златен медал, а Венета Търновалийска – бронзов.

Кикбокс

Отново отлично представяне в този спорт. При мъжете Янислав Ангелов спечели два сребърни медала. При жените Лилия Митрева се окичи с два златни медала, а Петя Петрова – с два сребърни. Тези отличия донесоха и второто място в отборното класиране.

Футзал (жени)

Женският ни отбор заслужи третото място.

Четирима велики спортисти се включиха в Деня на спорта в Пловдивския университет

За четвърта поредна година Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ организира Ден на спорта. На тържественото откриване на 17 май в Спортната зала на висшето училище присъстваха ректорът проф. д-р Румен Младенов и неговите заместници, трикратната световна и двукратна европейска шампионка по художествена гимнастика Мария Петрова, двукратният олимпийски шампион по гребане кану и заместник-кмет на Пловдив Николай Бухалов, кметът на града Костадин Димитров. В програмата бяха включени турнири по футбол, волейбол, баскетбол, тенис на корт, тенис на маса, крос, демонстративни, щафетни и забавни игри и др.

„България може да се гордее не само със своята хилядолетна история и културно-историческо наследство, но и с именитите си спортисти, които покоряват световни върхове под звуците на националния химн“, подчерта в приветственото си слово ректорът проф. д-р Румен Младенов.

Кметът Костадин Димитров отбеляза, че неслучайно Пловдив е първият български град Европейска столица на спорта, тъй като е наситен с много таланти.

Трикратната световна и двукратна европейска шампионка по художествена гимнастика Мария Петрова благодари за помощта, която Пловдивският университет оказва за развитието на художествената гимнастика в България. В знак на благодарност за сътруд-

Мария Петрова и проф. Румен Младенов

Стефка Костадинова и Георги Глушков

ничеството, което вече десет години има между висшето училище и клуб „Тракия“ – Пловдив, тя връчи на ректора грамота и статуетка. Шампионката поздрави присъстващите за празника и им пожела да обичат спорта, тъй като той е в основата на всичко.

Двукратният олимпийски шампион Николай Бухалов отбеляза, че Пловдивският университет дълги години създава много добри спортисти и ценни кадри, които имат голям принос за спорта в България.

По-късно в 1. аула на Нова сграда на ПУ се проведе изключително емоционална среща със Стефка Костадинова – олимпийска шампионка, световна рекордьорка в дисциплината „скок на височина“, председател на Българския олимпийски комитет, и с министъра на младежта и спорта и президент на Българската федерация по баскетбол Георги Глушков, който е и един от най-големите в този спорт – той е и първият българин, играл в НБА – САЩ.

Като възпитаник на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ Стефка Костадинова сподели вълнението си да се завърне там, където е стояла на студентската скамейка. Тя подчерта, че

Официалните гости с представителите на Пловдивския университет след официалното откриване на Деня на спорта. От дясно наляво: проф. Румен Младенов, Мария Петрова, Костадин Димитров, проф. Велизар Гочев, Николай Бухалов и проф. Веселин Маргаритов

Пловдив е любилня за шампиони и спортни специалисти, които създават бъдещите олимпийски, световни и европейски шампиони. Със студентите именитата лекоатлетка говори за успехите на българските спортисти на олимпиадите, за възможностите за участие на олимпиада като доброволци и за недостижимия й вече близо 37 години рекорд от 2,09 метра. Костадинова посочи,

Срещата с двамата именити спортисти в 1. аула премина при голям интерес

че не приема постижението само като лично, а това е рекорд на цяла България, на нейните треньори, преподаватели, семейство и дори конкуренти.

Министърът на младежта и спорта и президент на Българската федерация по баскетбол Георги Глушков също поздрави присъстващите по случай Деня на спорта. Той отбеляза, че академич-

Георги Глушков надписва топката за отбора победител в баскетболния турнир

ната принадлежност е една и тя остава за цял живот. По време на спортната си кариера състезателите могат да променят клубната си принадлежност, но не и академичната. Министър Глушков пожела на студентите да се възпитават във висок спортен дух и феърплей.

В рамките на Деня на спорта в Пловдивския университет се проведе и учредително заседание на Спортен клуб „Олимпиец“. Стефка Костадинова и Георги Глушков поднесоха своите поздравления по този повод и пожелаха на клуба много успехи, с които висшето училище да се гордее занапред.

Официалната част завърши с награждаване на изявилите се спортисти – студенти от Пловдивския университет.

Вечерта на филологията в Дановата къща

Елка Петрова

Беше един от онези дни, когато слънцето ни гали с все още срамежлива топлина, утрините се губят сред руменината на пролетта, изгревите закачливо ни гъделичкат със своята тръпчива хладина, а някъде там сред пейзажа на ежедневието пеперудени-

те феи ни нашепват да избягаме от рутината, като по детски се затичаме след тях в търсене на неразказаните от вятъра сюжети. Унесена в пробуждането на месец май, но прикована към своите каменни непоклатими корени, тя тръпнеше в очакване да си спомнят за нея, някой да съзре притихналото ѝ очарование и да разлистят спомените, небрежно разпръснати по редовете на същността ѝ. Дановата къща сякаш копнееше да посрещне един необикновен залез, наситен със смях и шумотевица, а ние търсехме своето приказно кътче, което да ни откъсне от строгите учебни зали, като ни позволи да споделим своите знания, да се забавляваме и да изследваме света на един от видните български възрожденски учители и книжовници – Христо Груев Данов. Ето защо *Факултетният студентски съвет* към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ със съдействието на вдъхновяващи ентусиазирани преподаватели – доц. д-р Ани Кемалова и гл. ас. д-р Милена Кацарска, от Филологическия факултет избрахме да осъществим традиционната тематична *Вечер на филологията* на 9.05.2024 година в Дановата къща. В събитието взеха участие ученици от пловдивски училища, чужденци, студенти от различни специалности на университета и преподаватели. Водени от желанието да имаме възможността да се изгубим сред страниците на времето, да забавим естествения ритъм на часовника и да изживеем едно неповторимо приключение, създадохме за гостите множество езикови ребуси, поиграхме с приказните герои от вълшебното ни детство и внимателно се вслушахме в струващата ни се понякога непонятна реч на предците ни. Щастието в онзи ден беше забравило да търси своето отредено място в залата, защото се рееше във въздуха и придаваше живот и очаро-

Обща снимка на участниците пред Дановата къща

Пътувахме в миналото и се върнахме, за да открием, че нашето настояще не е съвсем същото, както сме го оставили...

Дж. Харис

вание на небрежно сгущения в Старинния Пловдив някогашен дом. Присъстващите бяха подтикнати да опознаят по нетрадиционен начин фактите от живота и делото на Христо Данов, да усетят атмосферата и забележат всички нейни детайли, като се впуснат в търсене на скритите сред къшетата съкровища. Техни помощници в тази одисея сред историите от миналото бяха нашите любезни домакини Радка

Ангелова и Кристина Минчева.

В мига, когато се докоснем до финала на поредното предизвикателство, очите ни искрят, сърцата ни танцуват, някак ни е трудно да придадем словесен облик на трепетите си, но само след няколко завъртания на стрелките по циферблата се появява отново монотонността на графика ни, имаща уменията да ни открадне онова усещане за безвремие. За да имат своето магично невидимо килимче, което да ги понася към миговете на неподправена радост, всички присъстващи получиха подарък за спомен. Благодарение на подкрепата на Студентския съвет и на дарителите (студенти, преподаватели, издателства) – мечтатели, които повярваха в нашата идея, участниците в игрите бяха възнаградени за положените усилия и за показаните познания с интересни, артистични и вкусни награди. Сред подаръците бяха и книгите на проф. Никола Балабанов, посветени на патрона на нашия празник – *Върхът Данов и Пловдивско възрожденско трихълмие*, дарени от семейството на професора за целта.

Пречупихме действителността си, пътувахме в миналото и се върнахме, и сега можем да препрочетем настоящето си, като се разделим с обещанието, че това не е последната страница от чудновата приказка, а първият абзац на дълга вълнуваща история от съвместни инициативи.

Студент дебютира с любовна лирика

В Централната университетска библиотека бе представен дебютният сборник със стихове на Димитър Стоянов – студент в специалността „Български език и история“. Книгата е озаглавена „Април“ и съдържа 56 творби, които са тематично свързани с любовта. Представянето на 8.04.2024 г. премина при много голям интерес, доказателство за това беше пълната зала – присъстваха колеги на младия автор, приятели, преподаватели, любители на поезията.

За книгата авторът разказва: „Още от ученическите си години опитвам да пиша поезия, прозата не е начинът, чрез който мога да изразявам чувствата си. Написах „Април“ почти на един дъх – не повече от 4 месеца съчинска работа. В началото пишех неща, които

Денят на премиерата

чувствах, които преживявах, но това се промени една сутрин, когато се събудих с готова концепция за цялата книга. Обичам да я наричам книга душа, защото тя не е литературен шедевър, но разкрива дълбините на душата ми. Обичам да казвам, че всичко, което един мъж прави в живота си, е заради жена. Жената в моята история обаче е малко по-различна, защото тя е лилия. Водна, бяла, изящна лилия. Всеки ред в книгата е написан за нея, а „Април“ е доказателство, че любовта съществува, че тя няма граници, че обещанията са, за да се спазват, че мечтите ни винаги са достижими“.

След представянето на „Април“ Димитър Стоянов сподели: „Това е най-красивият и щастлив ден в живота ми. Всички тези хора бяха тук заради моята книга! Това е вълнуващо и зареждащо. Благодаря на всички, които присъстваха на премиерата! Специално благодарям на Димитър Родозов от Университетската библиотека, с чието съдействие бе осъществено това събитие.“

Специални благодарности и на Студентския историко-археологически клуб „Професор Велизар Велков“ за цялата подкрепа през пътя, който изминах, за да държа „Април“ днес в ръце. Това е моят клуб! Моите приятели и моята общност в университета“.

Роси СТОЙКОВА

Френската класическа пантомима

Проф. д-р Александър ИЛИЕВ

Системата на Жан Гаспар Батист Дебюро

Френската класическа пантомима е феномен с непреходно значение. В началото на XIX век Париж вече от три века е световна столица на революционния дух, на културата, на науката и изкуствата. В един малък театър, наречен „Фюнамбюл“ (или „Театър на въжеиграчите“), на тогавашния булевард „Тампл“, наричан още и „Булевард на престъпленията“, играе своите арлекиниади и пантомими семейство Дебюро. Бащата Филип, участвал във войните на Наполеон Бонапарт, вече е преминал два пъти през територията на Европа и Близкия изток – веднъж като гвардеец и втори път със своята семейна труп. Синът му **Жан Гаспар Батист Дебюро** има и славянско име – Ян Кашпар Дворжак, тъй като майка му е красивата чехиня Катержина Кралова, родила няколко блестящи актьори, въжеиграчи, акробати и мимове. Самият Жан Гаспар е роден в Чехия, в град Колин.

Малкият Жан Гаспар според неговите мемоари е бил винаги върхът на акробатичната пирамида. Слабичък и нежен, той е последният син на Филип Дебюро. Само шансът помага на Жан Гаспар да получи главна роля в един от спектаклите на трупата. Младецът се справя блестящо, изигравайки маската на Пиеро. Оттук нататък тази роля става неговото единствено сценично амлоа.

Гениалният Жан Гаспар реформира изкуството на пантомимата. Той го откъсва от италианската традиция и го превръща в нов език. До неговата „нежна революция“ модерна цели три века е Комедия дел'Арте. Тя бива „присадена“ на френска земя и се нарича „Комеди италиен“. Героите в нея са маските от италианската народна комедия. Променят се само произношението и правописът, но същността на ролите си остава неизменна. Всички се опитват да подражават на италианските актьори, автори на сценарии и режисьори. В центъра на спектаклите е поставена импровизацията. Авторите на театралната канава описват в една-две страници основните действия на героите. Актьорите импровизират, а режисьорите само напътстват този процес.

Жан Гаспар Батист Дебюро

Жан Гаспар Батист Дебюро на първо място въвежда писания сценарий. Той привлича изключителни драматурзи, които създават първите шедьоври на либретото за пантомима.

На второ място Батист превръща своята еднопланова маска на Пиеро в сложен и противоречив характер. Той е така естествен, така житейски правдив, че публиката лесно разпознава себе си в неговия герой.

Третата реформа на Жан Гаспар е в режисурата. Спектаклите му биват определяни като „мелопантомима“. Действието на сцената е свързано с музикалната партитура на оркестър, съпровождащ играта на актьорите. Така спектаклите на Дебюро са приличали на прекрасни приказки, разказани без думи. Всички свидетели на тези наистина гениални произведения твърдят, че по време на представленията публиката е плачела, въздишала, викала като на стадион, ръкопляскала, смееа се и скандирала в пристъп на възторг имената на актьорите. Спектаклите били изящни и оригинални, еднакво разбираеми и за професора, и за профана, поучителни и развлекателни.

Четвъртата реформа на Жан Гаспар е свързана с педагогиката за подготовка на мимове. Той създава цяла система за тренинг на младите актьори, която ги възпитава в атлетични умения, в способността да изразяват всичко с помощта на своето говорещо човешко тяло, да са леки като дъха на цветята, да пресъздават живота стилизирано и правдиво.

Неговата система е добре описана в знаменитата книга на Жул Жанен „Дебюро: история на театъра за четвърт су“. Тази биография на Батист е повече от житиеописание на един гений. Тя е и учебник за мимове. Книгата има такъв небивал успех, че бива преведена на повече от 15 езика до средата на XIX век. Тази уникална система и до днес се счита за основа на френската класическа пантомима.

Системата на Етиен Декру

В началото на XX век под въздействие на нямото кино и на великите реформи в театъра режисьорът и педагог Жак Копо въвежда пантомимата като задължително умение в палитрата на драматичните актьори. В неговия театър „Вийо коломбие“ („Старият гълъ-

Проф. д-р Александър Илиев

IN MEMORIAM

В памет на проф. Александър Илиев, който ни напусна неотдавна, публикуваме откъс от негов текст от сборника „Психология на мима“, както и две писма до него от Марсел Марсо и Жан-Луи Баро. Да е светъл небесният му път!

барник“) няколко млади актьори организират кратки сцени без думи от наученото по време на своите занимания. Сред тях особено изявен е **Етиен Декру**. Много скоро Копо разрешава на Декру да води загревките на трупата, да преподава техниката на мима, да поставя действителни и безмълвни епизоди и пластическите сцени в неговите пиеси.

Декру е гений на селекцията.

Той е първият театрал в света, който определя, че театърът не може единствено без актьора. И наистина на сцената звукът, светлината, костюмът, текстът на пиесата, декорът, реквизитът и режисьорското решение са нищо без наличието на жреца на сцената – Негово величество Актьора. Декру поставя в центъра на своята система осмислянето на изразителните възможности на безсловесния актьор.

Защо безсловесен? Та нали драматичният театър се основава на текста на пиесата? Отговорът на Декру е безкомпромисно точен: ако актьорът говори 20 минути текст, то той присъства минимум 2 часа на сцената физически. Той действа, той преживява, той изразява, той създава образ без думи. Отнемайки словото от актьора, Декру превръща жреца на сцената в мим, който наистина може да изрази всичко на този свят – и конкретно, и абстрактно.

Втората заслуга на Декру е създаването на „Грамматиката на пантомимата“. Според него тя съдържа пет основни стълба:

1. Движеща се статуя; 2. Голо тяло; 3. Покрито лице; 4. Сцени без думи; 5. Покривало.

На трето място Декру успява да внедри своята система не само във Франция, но във Великобритания и в САЩ. За известно време той е педагог по сценично движение и пантомима на Гордън Крейг. Години по-късно бива поканен и отвъд океана като истински Майстор. Книгата му „Слова за мима“ е преведена на над 50 езика.

Четвъртата голяма заслуга на Декру е, че той не само подготви няколко поколения мимове и актьори, но създаде и засне десетки етюди, миниатюри и спектакли. Този безценен фонд може да бъде гледан свободно в интернет пространството, да бъде анализиран, изучаван и репродуциран.

Системата на Жан-Луи Баро

Жан-Луи Баро е млад актьор в театър „Ателие“ в Париж. Директор, главен актьор и режисьор на театъра е Шарл Дюлен. Дюлен е възпитаник на Жак Копо и е поканил в трупата си своя съмишленик Етиен Декру. И Дюлен и Декру веднага забелязват таланта на Жан-Луи да превръща невидимото във видимо с помощта на перфектното си тяло. Приятелството на Жан-Луи и Етиен ги превръща бързо в изследователи на пантомимата, във вегетарианци, в нудисти, в търсещи неограничените възможности на тялото за израз и любов към публиката.

Двамата приятели и колеги работят интензивно от 1930 до 1934 година. След това пътищата им се разделят за десет години. По време на окупацията на Франция от нацистите те отново се събират, за да реализират един от най-великите филми на всички времена – „Деца на рая“. Филмът е посветен на безсмъртното дело и живота на Жан Гаспар Дебюро. Ролята на Дебюро играе Жан-Луи, а ролята на бащата, Филип Дебюро, играе Етиен. Филмът е триумф на френската култура и превръща Жан-Луи Баро в световна звезда. С неговата премиера през 1945 година кинокритиката бележи края на втория период в историята на киноизкуството. Започва времето на неореализма, чиято първа „птичка“ е именно този велик филм.

Жан-Луи Баро поставя няколко пантомимни и драматични спектакъла преди войната. Той е автор на идеята за тоталния театър. По-късно неговата труп се превръща в истинска фабрика за спектакли, звезди и прогресивни идеи. Театърът му защитава идеите за свобода

Писма на двама от най-великите мимове до Александър Илиев

От Жан-Луи Баро

Здравей, Саша,
Вчера успях да дочета превода на експозето на написаната от теб книга. Още в София ти казах, че стоя с цялото си сърце зад изкуството на пантомимата, и се радвам, че вървиш по същия път. Бях почти на твоите години, когато започнах да откривам човешкото тяло. Ти си се посветил на него и откриваш толкова много начини, с които тялото прави невидимото видимо. Това умение е рядък дар, но както и аз, така и ти си убеден, че то може да се възпитава. Затова книгата ти е силна, страстна и необходима. Много се радвам, че си включил и „Езикът на тялото“. Знаеш, че това е моето виждане не само за пантомимата, но и за занаята на актьора като цяло. Моите опити от двадесет и пет годишната ми възраст са да правя „тотален театър“. С това се подразбира, ако щеш, че през всичките ми петдесет години развитие в театъра това желание се усилваше, определяйки вида игра, който искам да играя. Аз искам да създавам живот в пространството с помощта на човешкото тяло. Човешкото тяло е най-изкусният инструмент, който някога е съществувал сред масата безкрайни възможности. То е нещо невероятно, невъобразимо. Тъй че използването на човешкото тяло, за да пресътворявам, да извайвам наново живота на сцената под угрозата на смъртта и поради това толкова кратко траен, както го разбирам, са етика и поезия, които правят от живота на театъра истински поетичен живот, и аз си мисля, че това е същата тази игра, която желая да играя все повече и повече.

Барселона, май 1985 г.

От Марсел Марсо

Скъпи Александър,
За съжаление, не зная български, но от онова, което ми преведе Лили от твоята книга, разбирам, че за теб всички проблеми, свързани с изкуството на мима, са интересни, защото това са човешки проблеми или проблеми, които се опитваме да разрешим чрез мълчанието. Радвам се, че гледаш на пантомимата като на език. Когато говорим например за българския език, има две неща в него – граматичен език и писатели. Значи, българският език – това е граматиката, а писателите са тези, които интерпретират езика. Това именно е създаването на стил. Същото се отнася и за пантомимата. Първо има граматика и след това – интерпретация. Не може да се създаде изкуство без граматика и не би могъл да станеш актьор, ако не си също и творец. В твоята книга движенията се борят с думите. А когато театърът се бори със словото, в него намираме действието, възприятието, отношението, логиката, философията и всичко друго. В изкуството на мима човек се бори с тялото си, с душата си и от този синтез се поражда поезията. Ето че и ти достигаш до отговора на въпроса какво е онова, което животът ни е дал и което можем да съобщим чрез мълчанието. Благодаря за прекрасната седмица, в която бяхме заедно! А на книгата ти пожелавам успех, който само изкуството на мима, непознаващо граници и бариери, може да постигне.

Сърдечно!

Твой Марсел Марсо

София, 1989 г.

➔ От стр. 30

Френската класическа пантомима

и демокрация, взима участие в знакови политически събития, без сам да се превръща в пропаганден и политически. Трупата на Баро обикаля по света със своите великолепни спектакли. Самият Жан-Луи създава световния форум „Театър на нациите“ и международния университет към него. До смъртта си великият мим, режисьор, педагог, актьор, театрал и кинематографист участва и създава над 500 произведения. Това са книги, филми, спектакли, радио- и телевизионни предавания.

Системата на Жан-Луи Баро е отражение на неговия гений да се движи така, както никой дотогава не се е движил от сътворението на света.

Баро създава целия език на пантомимата. Всички техники, които днес познаваме, са родени за по-малко от три години в неговата творческа лаборатория. Той превръща пантомимата от драматично действие без думи в „поезия на безмълвния език“.

Втората заслуга на Баро е описанието на този език във вид на играна от него лекция, наречена „Езикът на тялото“. Този изумителен спектакъл е обиколил повече от 120 държави. Неговият патос и яснотата на идеите в него го превръщат в манифест на пантомимата. Неслучайно много театрала считат, че след появата на този спектакъл пантомимата се е превърнала във високо изкуство.

Третата заслуга на Жан-Луи Баро е синтезът на пантомимата с другите изкуства. В своите стотици спектакли той демонстрира неограничените възможности за вътканаването на изкуството на мима в тоталното театрално и филмово действие.

На четвърто място Жан-Луи определя ясно видовете и жанровете пантомима:

1. Драматична:
 - а. Разказвателна; б. Характерна; в. Плакатна; г. Бяла.
2. Образна:

- а. Алегорична; б. Абстрактна; в. Символна; г. Философска.

Гледайки днес сценичните и филмовите роли на Жан-Луи Баро, можем убедено да твърдим, че това е най-великият мим, живял някога и заснет на филмова лента. Книгите му „Размисли за театъра“, „Спомени за бъдещето“ и тетрадките „Рено-Баро“ са истинска Библия за съвременните мимове.

Системата на Марсел Марсо

В средата на XX век, в първите следвоенни години, във Франция се появяват десетки млади мимове. Влюбени във Великия Ням, в лентите на Чаплин, Кийтън, Лоръл и Харди; вдъхновени от потрепващия филм на Марсел Карне „Децата на рая“, тези млади хора

тръгват по „пътя на истината“. А този път се разбира като „пътя на говорещото човешко тяло“. Сред тях рано и ярко изгрява звездата на **Марсел Марсо**. Марсо става ученик на Декру, по-късно на Баро, но след това сам създава свой стил в изкуството на пантомимата. Марсел се издига не само като солов мим, но и събира своя труп от съмишленици, завършили школата на Декру или играли в театъра на Баро.

Марсел Марсо успява да направи това, което неговите учители не са успели да си представят дори и в най-дръзките си мечти.

Марсел Марсо

Марсо обикаля със своите моноспектакли 11 пъти земното кълбо. Няма държава, в която да не е гастролирал.

Марсо създава изкуството на груповата пантомима, която нарича мимодрама. Той поставя почти 40 спектакъла със своите актьори и оформя лексиката на този нов клон на пантомимата.

Марсо създава свое „Училище за мимове“, световноизвестен колеж за обучение на този рядък вид актьори. Колежът работи по създадена от него методика, единствена по рода си в света.

Марсо превръща изкуството на пантомимата в световна мода. След неговия триумфален марш по световните сцени няма режисьор и театър на земното кълбо, в който да не е поставяна поне веднъж пантомима.

Френската класическа пантомима, превърната от Дебюро, Декру, Баро и Марсо в съкровище на световната култура, е живо и съвременно изкуство. То не познава етнически, религиозни и езикови граници. То е истински демократично по природа. То е разбираемо от Токио до Буенос Айрес и от Монреал до Уелингтън. Изкуството на френската класическа пантомима е „най-късото разстояние между две точки“. То е образно-поетично действие без думи, където властва законът „с минимум жест – максимум изразителност“. Изучаването на френската класическа пантомима в най-реномираните театрални академии, консерватории и университети на планетата е задължително. Един от възпитаниците на този феномен – великият Чаплин, твърди: „Над всичко аз считам себе си просто за мим“.

Студенти от Атинския и от Пловдивския университет заедно из дебрит на превода

При огромен интерес в Гръцката библиотека се проведе семинарът по превод, организиран от Лектората по български език, литература и култура в Атинския национален и Каподистриев университет и Сектор „Новогръцки език“ във Филологическия факултет. Съвместната академична инициатива е по проекта „GraecoBulgaria – Български културен калейдоскоп през гръцки поглед. Първи срещи 1883, 1911, 1922 г.“, който гостите от Атина осъществяват като част от Националната програма „Неразказаните истории на българите“.

След БАН Пловдивският университет бе втората спирка на атинските студенти, изучаващи български език. В слънчевия 24 април преподавателите и студентите неоелинисти посрещнаха сърдечно своите атински колеги, за да разговарят в непринудена атмосфера за Н. Казандзакис и преводите на романа му „Христос отново разпнат“, както и за многобройните гръцки преводи на Алековия „Бай Ганьо“.

Модератори на събитието бяха преп. Величка Гроздева и лектор Генчо Банев, който в юбилейната за филолозите в Пловдивския университет 2023 г. говори на Кръглата маса „Българистиката днес в Гърция“.

Дискусията се оказа много увлекателна не само за специалистите по новогръцки език като гл. ас. д-р Галина Брусева, но и за преподаватели с научни интереси в областта на турския език, английския език и на българската възрожденска литература. Така с коментари в семинара се включиха доц. д-р Харун Бекир, гл. ас. д-р Милена Кацарска – заместник-декан по международно сътрудничество, както и доц. д-р Елена Гетова.

Редом до атинските студенти са и първокурсниците неоелинисти в ПУ Рауф Али и Йоана Лолоту

Лектор Г. Банев разказа за идеите на проекта GraecoBulgaria, като не пропусна да спомене дългогодишното сътрудничество с неоелинистите в рамките на журирането на годишния Конкурс по българистика, провеждан във Факултета по руски език, литература и славистика на Атинския университет. Беше отбелязано също, че мобилността по програмата „Еразъм+“ е друга традиционна пресечна точка. В семинара по превод участва и

студентката на г-н Банев Константина Ксиарху, която е част от студентския обмен в нашия Филологически факултет през този семестър.

Студентите гледаха презентация за преводите, но имаха и уникалната възможност да се докоснат физически до първото гръцко издание на „Бай Ганьо“ от 1922 г. След това срещата се фокусира върху изкуството и критиката на превода, без да пренебрегва въпросите за препревеждането. Отново стана дума за роления в Пловдив бележит преводач Г. Куфов, чийто превод на „Христос отново разпнат“ участниците в семинара съпоставиха с този на предшественика му. В продължилния повече от 2 часа уъркшоп присъстващите активно отразяваха в работни листове доколко разбират оригинала с културния му контекст и оценяваха точността, гладкостта и стила на превода по скала от 1 до 5. Впоследствие участниците подредиха преводите в класации, давайки примери за добър или грешен превод. Мнозина бяха желаещите от двата университета да четат литературните откъси на български и на гръцки език, предизвиквайки радост в библиотеката.

Семинарът завърши с емоционални снимки и с пожелания за нови плодотворни срещи.

Сектор „Новогръцки език“

Неоелинистите превеждат съвременна българска поезия, вдъхновена от Кавафис

В рамките на Кабинета на младия преводач четвъртокурснички претвориха на гръцки език стихотворението на поета Т. Тилев „По подобие на Кавафис“.

К. Кавафис е най-превежданият в България гръцки поет, като само за последните шест години са издадени четири преводни книги с поезията му. Преводачката З. Михайлова отбелязва, че стиховете на Александриецата – с оригиналната си гледна точка, стилово лаконични понякога, национално обогатени, но с общочовешки послания, оплождат българския духовен живот. Саркастичният начин на К. Кавафис да размишлява над човешките страсти, и злободневността на философско-историческата му поезия намират отзвук у творците по цял свят. Със специално прилагателно име в гръцкия език се обозначават стихотворения под въздействието на поезията и личността му или пък такива, които влизат в диалог с тях. В подобна антология през 2002 г. са включени 153 стихотворения на 135 поети от 30 страни, написани на 19 езика. Българските поети, които

присъстват в нея, са Д. Василев, И. Теофилов, К. Кадийски, Л. Левчев, И. Бориславов, Б. Димитрова, П. Парушев и К. Станишев.

След като си припомниха „В очакване на варварите“ и „Итака“, най-често коментирани от българските поети, Атина Калфас и Гергана Николова, студентки в специалностите „Лингвистика с бизнес администрация“ и „Български език и ново-

гръцки език“, прочетоха някои от произведенията на по-горните автори. По този начин завърши подготовителният етап на преводния процес. Впоследствие младите преводачи обсъдиха възможните преводачески решения и стигнаха до окончателния общ вариант (под редакцията на преп. В. Гроздева). Него те предлагат и на читателите на в. „Пловдивски университет“.

ТИЛЪО ТИЛЕВ

ПО ПОДОБИЕ НА КАВАФИС

Думи с дъждовни очи
по пътя към някого –
отминал с дъжда,
неизброден...
Ти оставах сам посред нищото...
И какво,
освен да въздъхнеш
по подобие на Кавафис:
Все пак той бе едно разрешение!

ΤΙΛΙΟ ΤΙΛΕΒ

ΣΑΝ ΤΟΝ ΚΑΒΑΦΗ

Λόγια με βροχερά μάτια
στο δρόμο προς κάποιον –
που πέρασε με τη βροχή,
ανεξάντλητος...
Εσύ μένεις μόνος απέναντι στο τίποτα...
Και τι
εκτός από το να αναστεναξεις
σαν τον Καβάφη:
Στο κάτω κάτω αυτός ήταν μιά κάποια λύσις!

Μτφρ. Αθηνά Κάλφα, Γκεργκάνα Νικόλοβα